

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Delrapport

Samordning och samverkan i arbetet mot våld i nära relationer i Västra Götalands län

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, integrations- och jämställdhetsenheten
Adress: 403 40 Göteborg
Telefon: 031-60 50 00
E-post: equal@o.lst.se

Sammanfattning	2
Inledning	4
Länsstyrelsens roll i arbetet med våld i nära relationer.....	4
Samverkan.....	4
Enkätundersökningen.....	5
Inkomna svar.....	6
Begreppsdefinition	7
Möte med våldsutsatta.....	8
Aktuella enkätfrågor.....	8
Individ- och familjeomsorg.....	8
Funktionshinder	10
Äldreomsorg.....	12
Kvinno-, tjej-, och mansjourer	13
Brottsofferjourer.....	14
Myndighetssamverkan och övergripande verksamheter	15
Kriminalvården	15
Åklagarmyndigheten.....	16
Försäkringskassan	16
Tingsrätt och Hovrätt	16
Kommunalförbund	17
Polismyndighet.....	17
Hälso- och sjukvård	17
Migrationsverket	17
Särskilt utsatta grupper.....	18
Kompetensutveckling.....	19
Önskemål om kompetensutveckling inom särskilda delar av området....	21
Samband mellan förekomst av våld och kompetensutveckling	21
Samverkan idag.....	23
Aktuella enkätfrågor.....	23
Alla aktörer	23
Individ- och familjeomsorg.....	24
Funktionshinder	25
Äldreomsorg.....	25
Kvinno-, tjej-, och mansjourer	26
Brottsofferjourer.....	26
Myndighetssamverkan och övergripande verksamheter	26
Kriminalvården	27
Åklagarmyndigheten.....	27
Försäkringskassan	27
Tingsrätt och Hovrätt	27
Kommunalförbund	28
Polismyndigheten.....	28
Hälso- och sjukvård	28
Migrationsverket	28
Goda exempel:	29
Positiva erfarenheter av samverkan	30
Utveckling av samverkan.....	31
Önskemål om riktningar och förslag.....	35
Avslutande kommentar	38
Källförteckning.....	40
Bilagor	41

Sammanfattning

Våld i nära relationer är ett komplext samhällsproblem men också ett komplext problem för den individ som bli utsatt. Våldet påverkar ofta hela livssituationen. Den ekonomiska situationen, säkerhetsaspekten, hälsan, bostaden, relationerna med familj och barn, kontakt med polis och rättsväsende är några av de praktiska frågor som måste hanteras. Därtill kommer de känslomässiga aspekterna. Frågans komplexitet ställer höga krav på att de samhälleliga institutionerna samverkar på ett sätt som underlättar för den enskilda våldsutsatta individen.

Länsstyrelsen har sedan hösten 2007 ett samordningsuppdrag som innebär att ta initiativ till och stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld. Samordningsuppdraget är tänkt att anpassas efter de förutsättningar och behov som finns i länet och utformas i samråd med kommuner och andra aktörer. Utbyte av kunskap och goda erfarenheter ska främjas. Målsättningen är att säkra ett gott och rättssäkert stöd för våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld.

En webbenkät skickades i oktober 2007 ut till drygt 300 aktörer i länet som på olika sätt har en funktion att fylla i arbetet med våld i nära relationer. Enkäten innehåller ett trettiotal frågor om hur verksamhetens arbete med våld i nära relationer ser ut, i vilken utsträckning samverkan förekommer och om personalen har haft och/eller har behov av kompetensutveckling. Enkäten som sammanställts i denna delrapport ska tillsammans med en konferens den 3 april 2008 ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta arbete med samverkansuppdraget.

Självklart är omfattningen av möten med våldsutsatta och vilken typ av problemområde som är i högst grad förekommande beroende av vilken verksamhet som svarat. Mäns våld mot kvinnor är dock överlag det mest förekommande problemområdet medan trafficking och våld i samkönade relationer förekommer mer sällan. Oavsett anledningen till de stora skillnaderna i omfattning är det viktigt att belysa just omfattningen av de olika problemområdena. Ett tydligt samband visar sig mellan upptäckten av fall och kompetensutveckling. De verksamheter som har genomgått kompetensutveckling inriktat på ett visst område har i större utsträckning uppgett att de kommer i kontakt med just det problemområdet genom sitt arbete jämfört med dem som inte haft kompetensutveckling.

Behovet av kompetensutveckling är starkt kopplat till vilken typ av verksamhet man kommer ifrån. Det står dock klart att de svarande ställer sig positiva till att Länsstyrelsen ska fungera som stöd för kompetensutveckling för länets aktörer inom området våld i nära relationer. Både grundutbildningar och spetskompetensutbildningar efterfrågas inom en mängd olika områden. Kompetensutvecklingsdagar uppskattas inte enbart för den kompetenshöjande effekten utan även för att det är en möjlighet att träffa andra organisationer som jobbar med samma frågor och utbyta erfarenheter.

Enkätsvaren ger bitvis en ljus bild av samverkan i länet inom mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Rörande andra, i enkäten nämnda former av våld är samverkan mer sällsynt och då särskilt kring området trafficking. Materialet innehåller flera redogörelser för att samverkan kring våld i nära relationer fungerar tillfredsställande och upplevs som värdefullt. Den samverkan som fungerar beskrivs dock oftast utifrån

betydelsen samarbetet har för personalen inom verksamheten. Mer sällan omnämns vikten av samverkan utifrån ett den utsattes perspektiv.

Inledning

Länsstyrelsens roll i arbetet med våld i nära relationer

Länsstyrelsen har flera uppdrag som syftar till att motverka våld i nära relationer. Ett uppdrag består av att fördela utvecklingsmedel till kommuner i syfte att förstärka kvinnojourverksamheten och kvalitetsutveckla stödet till våldsutsatta kvinnor och till barn som har bevittnat våld. Ett annat uppdrag innebär stöd till förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld. Med början under 2008 kommer förstärkt tillsyn av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld att genomföras. Sedan hösten 2007 finns även det samordningsuppdrag som till stor del ligger till grund för den här delrapporten.

I samordningsuppdraget¹ ska Länsstyrelsen ta initiativ till och stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och till att barn tvingas bevittna våld. Samordningsuppdraget är tänkt att anpassas efter de förutsättningar och behov som finns i länet och utformas i samråd med kommuner och andra aktörer. Utbyte av kunskap och goda erfarenheter ska främjas. Målsättningen är att säkra ett gott och rättssäkert stöd för våldsutsatta kvinnor och barn som har bevittnat våld.

För att kunna utforma samordningsuppdraget efter de behov och önskemål som finns i länet och öka förutsättningarna för en hållbar samverkan kring våld i nära relationer har Länsstyrelsen i Västra Götalands län genomfört en enkätundersökning. Resultaten från enkätundersökningen har sammanställts och presenteras i den här delrapporten för att fungera som underlag till en konferens med berörda aktörer under våren 2008. Enkätresultatet och konferensen kommer därefter att fungera som ett underlag inför utformningen av Länsstyrelsens fortsatta regionala stöd av samverkan kring våld i nära relationer.

Samverkan

Vad samverkan är låter sig inte helt enkelt definieras. Bland definitionerna finns en bred skala som sträcker sig mellan att all form av kontakt mellan olika verksamheter betraktas som samverkan till att samverkan innebär att verksamheter tillför sina specifika resurser, kompetenser och/eller kunskaper till en gemensam uppgift (Socialstyrelsen 2007). Samverkan kan även tolkas som ett sätt för en yrkesgrupp att särskilja sitt ansvarsområde och sin kompetens genom mötet med andra yrkesgrupper (SOU 2006:65).

Samverkan kan utgå ifrån en gemensam uppgift, en gemensam vision eller en gemensam målgrupp som till exempel är i behov av stöd från flera myndigheter. Därtill kan samverkan ske på en mängd nivåer; lokalt, regionalt eller nationellt, externt eller internt, på övergripande eller enskild nivå och formellt eller informellt (SOU 2006:65).

Begreppet samverkan har i den aktuella enkäten definierats genom att separeras från begreppet samarbete. Samverkan har fått innebära formella sätt att organisera sig, till

¹ Se bilaga 1.

exempel i nätverk, referens- eller arbetsgrupper. Samarbete har fått beteckna informella och spontana kontakter som tas när ett aktuellt ärende skapar ett direkt behov.

På samma sätt som det finns olika definitioner av samverkan finns det olika åsikter om effekterna av att samverka. Vissa forskare menar att nackdelarna överväger; att samverkan ofta är diffus, kräver tid och resurser och att de positiva effekterna är sällsynta. Argument för att samverka kan å andra sidan vara att olika perspektiv möjliggör en helhetsbedömning av en fråga. Andra fördelar som förs fram är att effektiviteten ökar, att individers lidande minskas i och med myndigheters samverkan och att kontaktnätet blir mer lättillgängligt. Därtill kan ansvarsfördelningen mellan myndigheter tydliggöras och förstärka den egna rollen samtidigt som den integreras i en större helhet (SOU 2006:65; VGR 2004).

I *Handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* framgår det att regeringen betraktar samverkan kring våld i nära relationer som avgörande för att våldsutsatta individer ska få den hjälp de behöver. Samverkan ska ske inom och mellan myndigheter och andra aktörer och bedrivas med respekt för och kunskap om varje myndighets uppdrag och kompetens. Regelverk och rutiner bör inte utan goda skäl ligga i vägen för ett väl utvecklat samarbete (Skr. 2007/08:39).

Enkätundersökningen

En webbenkät skickades i oktober 2007 ut till drygt 300 aktörer i länet som på olika sätt har en funktion att fylla i arbetet med våld i nära relationer. Enkäten innehåller ett trettiofem frågor om hur verksamhetens arbete med våld i nära relationer ser ut, i vilken utsträckning samverkan förekommer och om personalen har haft och/eller har behov av kompetensutveckling.²

De tillfrågade myndigheterna är Polismyndigheten, Västra Götalandsregionen (hälso- och sjukvård), Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Migrationsverket, Försäkringskassan, Tingsrätten och Hovrätten och Kommunalförbunden. Därutöver har de 49 kommunerna i Västra Götalands län och 21 stadsdelsförvaltningar och tio kommundelskontor tillfrågats. Inom kommunerna, stadsdelsförvaltningarna och kommundelskontoren har chefer för individ- och familjeomsorgen, äldreomsorgen och funktionshinderområdet var för sig fått möjlighet att besvara enkäten. I Göteborg har fem olika företrädare för den Sociala resursförvaltningen fått enkäten. Enkäten har därtill skickats till verksamhetsledare för Utväg³ som finns på tre platser i länet. De frivilligorganisationer som har fått möjlighet att besvara enkäten består till största del av kvinnojourer, mansjour och brottsofferjourer i länet.

Som framgår ovan varierar det antal enkäter som har skickats till respektive verksamhet vilket påverkar resultaten när svaren betraktas som en helhet. Den största delen utgörs av kommuner, stadsdelsförvaltningar och kommundelskontor där enkäten som sagt var har skickats till alla chefer för funktionshinderområdet, individ- och familjeomsorg och äldreomsorg. Även bland frivilligorganisationerna och vissa myndigheter har verksamheterna tillfrågats om ett svar per verksamhet. Inom de resterande myndigheterna har ett urval gjorts, oftast av någon inom organisationen, av hur många och vem som ska svara på enkäten. Ibland har enkäten skickats till en berörd

² Se bilaga 2 med enkät.

³ Utväg är en myndighetssamverkan för kvinnofrid.

person per distrikt eller lokalkontor i Västra Götalands län. Totalt har 307 enkäter skickats ut.

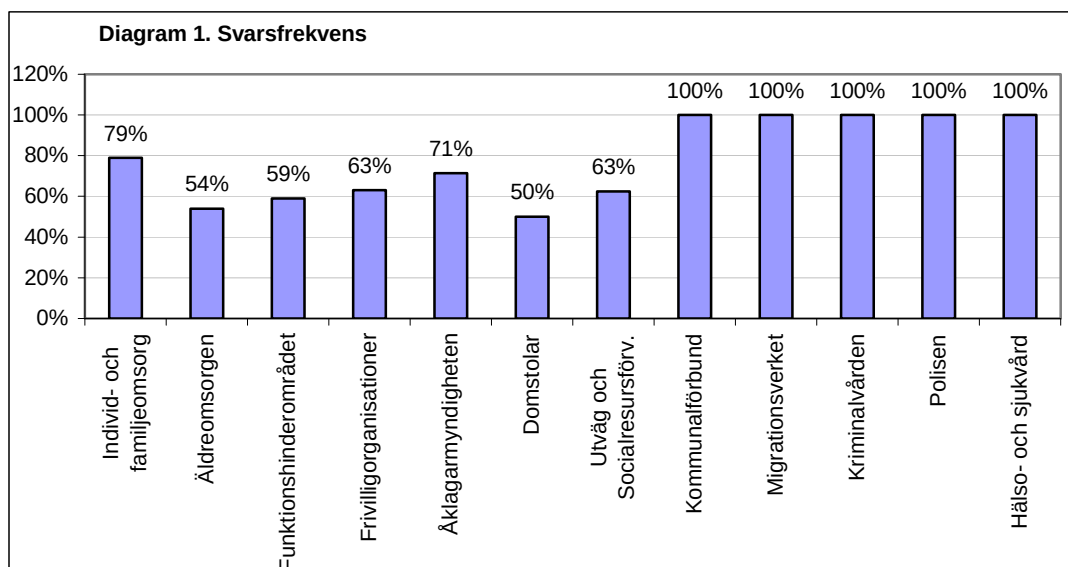
Med hänsyn till de resurser som finns och vikten av ett hanterligt material har antalet medverkande fått begränsas till de ovan nämnda. En betydelsefull aktör i arbetet mot våld i nära relationer som inte omfattas av vår undersökning är utbildningsväsendet. Länsstyrelsen har för avsikt att genomföra en särskild satsning riktad mot aktörer inom utbildningsområdet under 2008.

Inkomna svar

Svarsfrekvensen för alla inkomna svar i relation till de utskickade ligger på 67 procent. Högre än genomsnittet ligger individ- och familjeomsorgen (79 procent) och lägre än genomsnittet hamnar äldreomsorgen (54 procent) och funktionshinderområdet (59 procent). Från 21 tillfrågade kommunala verksamheter⁴ har svar inkommit ifrån alla de tre verksamhetsområden (individ- och familjeomsorg, äldreomsorg och funktionshinder) som har kontaktats. Endast tre kommuner har avstått helt från besvara enkäten.

Frivilligorganisationerna har en gemensam svarsfrekvens på 63 procent. Inom Åklagarmyndigheten har fem av sju tillfrågade besvarat enkäten. Inom Tingrätten och Hovrätten har fem av tio tillfrågade besvarat enkäten. Två av tre verksamhetsledare för Utvåg och tre av fem företrädare från Social resursförvaltning i Göteborg har svarat. De fyra kommunalförbunden i Västra Götalands län har alla besvarat enkäten, detsamma gäller alla fyra tillfrågade handläggare/chefer inom Migrationsverket och alla de fem tillfrågade representanterna från Kriminalvården. Även bland de myndigheter (Polisen, hälso- och sjukvården och Försäkringskassan) som har valt att besvara enkäten via en representant har alla svar inkommit.

När enkätresultatet redovisas uppdelat på respektive verksamhet blir antalet svar ibland mycket lågt. Procenttalen som anges bör då tolkas med stor försiktighet.

⁴ Med kommunala verksamheter menas här 47 av länets kommuner samt Göteborgs stadsdelsnämner (21 stycken) och Borås kommunaldelsnämnder (10 stycken).

Begreppsdefinition

Våld i nära relationer är ett samlingsnamn där flera olika typer av våld och relationer ingår. "Nära relationer" syftar på att den våldsutsatta är bekant med, släkt med eller lever i en relation med förövaren/förövarna. Begreppet våld i nära relationer inkluderar här hedersrelaterat våld, könsstympling, mäns våld mot kvinnor i nära relationer, våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld) och våld i samkönade relationer. Utöver dessa ingår även trafficking (människohandel med sexuella ändamål) trots att den här typen av våld kanske inte på samma sätt som övriga brukar uppfattas äga rum inom en "nära relation". Trafficking ingår dock i det fjärde jämställdhetspolitiska delmålet (SOU 2005:66) och utövas ofta mot någon som står i ett beroendeförhållande till förövaren.

Både män och kvinnor kan utsättas för våld i nära relationer men i och med att gruppen kvinnor är överrepresenterad bland de våldsutsatta och gruppen män är överrepresenterad bland förövarna används ofta beteckningen mäns våld mot kvinnor.⁵

Regeringen skriver i *Handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer* att mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem och en allvarlig typ av brottslighet. Att det inte är acceptabelt att kvinnors liv begränsas, att deras rörelsefrihet inskränks och att deras trygghet utarmas. Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra slås även fast i det fjärde jämställdhetspolitiska delmålet som understryker att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Förutom jämställdhetsperspektivet bör insatserna för att bekämpa mäns våld mot kvinnor göras utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv (Skr. 2007/08:39).

En fördel med att tala om våld i nära relationer som ett paraplybegrepp istället för att dela upp olika former av våld är att verkligheten inte alltid låter sig delas in i separata kategorier. En individ kan vara utsatt för hedersrelaterat förtryck på grund av sin sexuella läggning av sin familj eller släkt och samtidigt vara utsatt för våld av sin samkönade partner. Samtidigt kräver olika situationer och uttryck för våld åtgärder som är anpassade efter den unika situationen.

I begreppet våld i nära relationer inkluderas inte så kallade hatbrott eller det som brukar kallas gatuvåld i de fall offer och förövare inte är bekanta.

Under arbetes gång har det visat sig finnas en osäkerhet i enkätaterialet rörande gruppen våldsutsatta hemlösa kvinnor på grund av att begreppet hemlöshet inte definierades. Vissa respondenter har tolkat det som att de våldsutsatta som inte kan vistas i sin tidigare bostad på grund av hot om våld är hemlösa medan andra förmodligen har uppgett den grupp som inte alls har någon bostad.

⁵ Se till exempel Regeringens skrivelse 2007/08:39, *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*.

Möte med våldsutsatta

Aktuella enkätfrågor

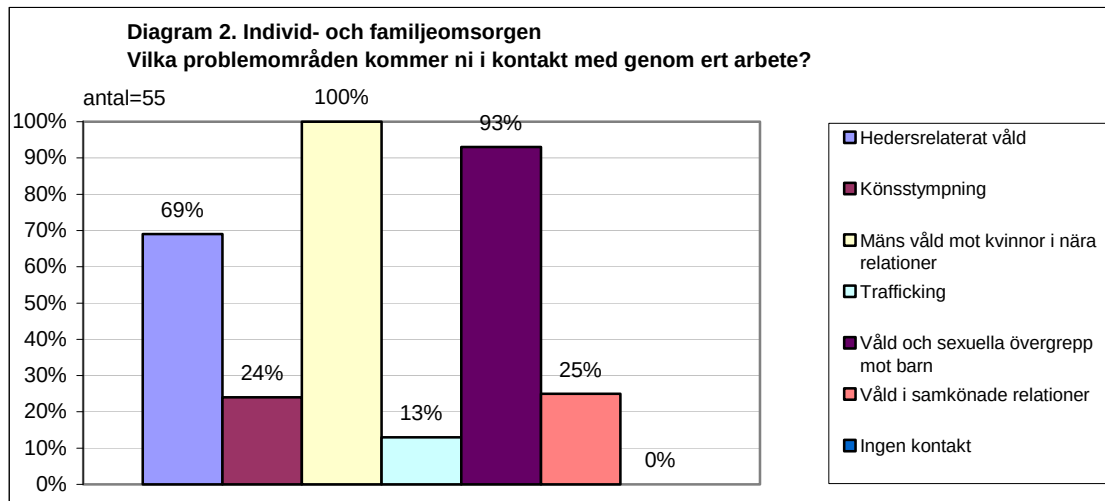
Alla tillfrågade verksamheter har ombetts markera de problemområden inom våld i nära relationer som de kommer i kontakt med genom sitt arbete. Svartalternativen är hedersrelaterat våld, könsstämpning, mäns våld mot kvinnor i nära relationer, trafficking, våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld) och våld i samkönade relationer. Det finns även möjlighet att svara att man inte kommer i kontakt med något av de nämnda formerna av våld i nära relationer. Respondenterna tillfrågas på samma sätt ifall de möter några särskilt utsatta grupper. De särskilt utsatta grupperna som finns representerade som svartalternativ är kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer och även är hemlösa, funktionshindrade, har missbruksproblematik, utländsk bakgrund eller är över 65 år.

Respondenterna tillfrågas om de systematiskt för statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer till exempel gällande omfattning, problematik och kön. De som svarar ja på frågan ombeds uppge hur stor omfattningen är av respektive problematik inom gruppen våldsutsatta som de har mött under det första halvåret 2007. De respondenter som svarat ja ombeds även uppge hur stor omfattningen av de särskilt utsatta grupperna (se precisering ovan) har varit under samma tidsperiod.

I nedanstående avsnitt berörs även respondenternas svar på ifall de har haft kompetensutveckling för arbetet med våld i nära relationer och ifall de upplever att de har behov av kompetensutveckling inom området. Respondenternas svar kring vilket/vilka områden de har haft kompetensutveckling inom, i vilken form och inom vilket/vilka områden de upplever behov av kompetensutveckling kommenteras i ett eget avsnitt.

Individ- och familjeomsorg

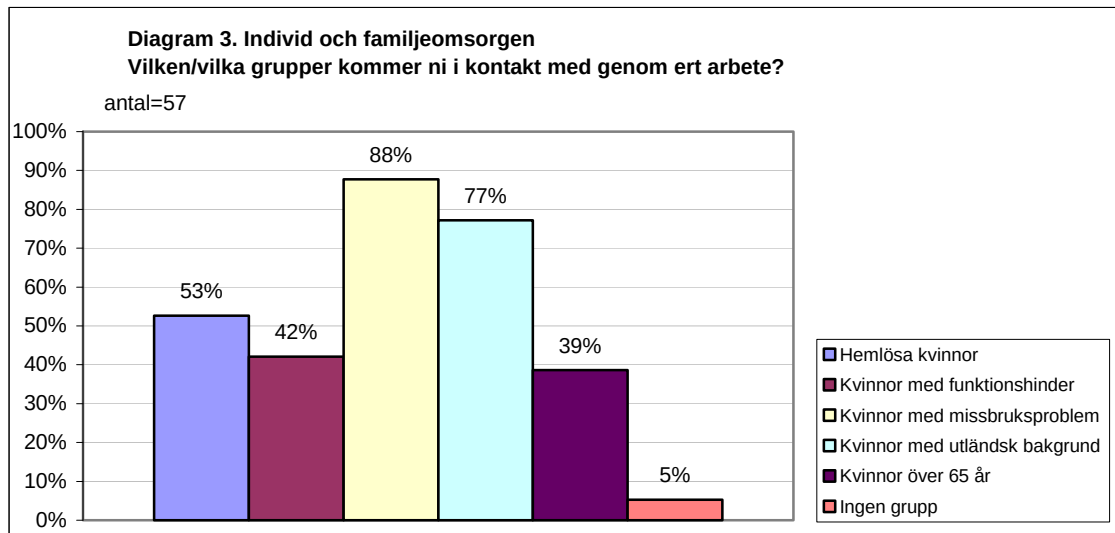
Från individ- och familjeomsorgen har 55 svar inkommit. Inom individ- och familjeomsorgen möter alla respondenter mäns våld mot kvinnor i nära relationer av de 55 verksamheter som har besvarat frågan om vilka former av våld i nära relationer som de kommer i kontakt med. Nästan lika många (93 procent) uppger att de möter våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld) och 69 procent svarar att de möter hedersrelaterat våld. En fjärdedel möter våld i samkönade relationer, något färre möter könsstämpning och 13 procent kommer i kontakt med trafficking. Ingen av de svarande säger sig inte alls komma i kontakt med någon av de angivna formerna av våld i nära relationer. Två verksamheter har däremot låtit bli att svara på frågan.

En dryg femtedel (23 procent) av dem som har bevarat enkäten för systematiskt statistik över de våldsutsatta individer som de möter. Totalt sett har de mött omkring 765 personer första halvåret 2007. Av det totala antalet tillhör 160 personer någon av de särskilt utsatta grupperna. De respondenter som för statistik har som redan nämnts ombetts uppge omfattningen på olika grupper av våldsutsatta som de har kommit i kontakt med under det första halvåret 2007. Verksamheter som fört statistik över omfattningen uppger att de träffat mellan noll och tio personer som utsatts för hedersrelaterat våld. Antalet utsatta för könssstypning varierar mellan noll och 3 personer. Kvinnor utsatta för mäns våld i nära relationer varierar mellan tre och 320 individer. En kommun har mött en person som utsatts för trafficking, övriga har inte mött någon. Antalet våldsutsatta barn varierar mellan noll och 140 stycken. Ingen av de representanter för individ- och familjeomsorgen som för statistik säger sig under det första halvåret 2007 ha mött någon utsatt för våld i en samkönad relation.

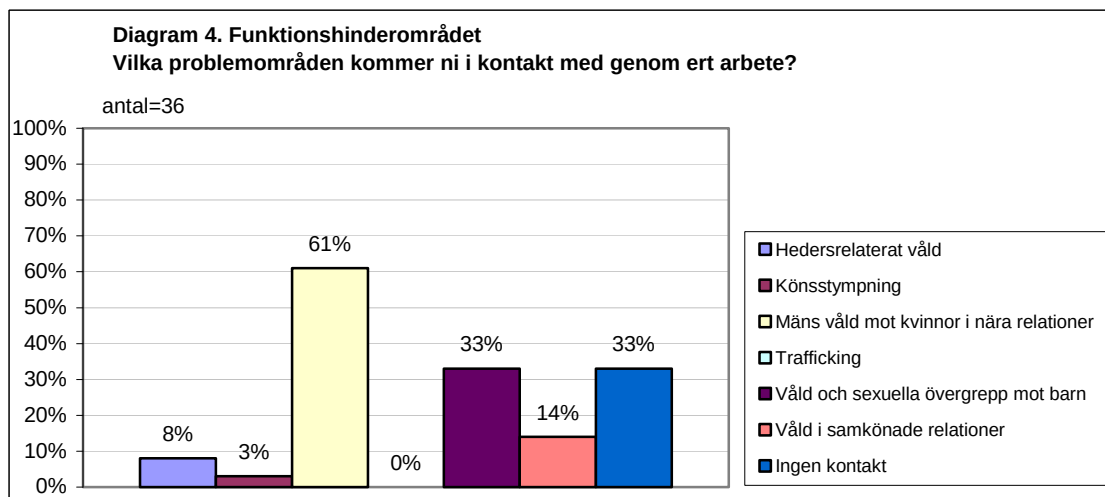
Nästan alla verksamheter möter kvinnor utsatta för våld i nära relationer som kan vara särskilt utsatta på grund av missbruk, funktionshinder, hemlöshet, utländsk bakgrund eller hög ålder. Flest verksamheter (88 procent) uppger att de möter missbrukande kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Sjuttiosju procent av verksamheterna möter våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund och 53 procent av verksamheterna möter hemlösa kvinnor utsatta för våld i nära relationer. Fyrtiotvå procent av respondenterna uppger att de möter våldsutsatta funktionshindrade kvinnor och 39 procent möter kvinnor över 65 år utsatta för våld i nära relationer. Tre verksamheter (5 procent) angav ingen grupp.

En stor del (84 procent) av de som har svarat har haft kompetensutveckling inom området och något fler (88 procent) upplever sig ha behov av ytterligare kompetensutveckling.

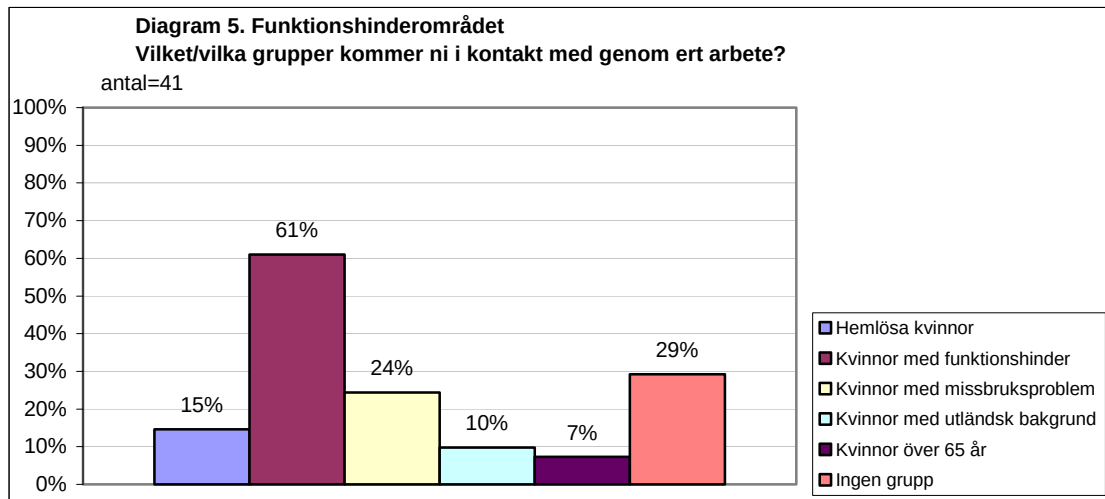

Funktionshinder

Från funktionshinderområdet har 41 svar inkommit. Bland de svar som har skickats in uppges 61 procent att de kommer i kontakt med mäns våld mot kvinnor i nära relationer på frågan om vilka former av våld i nära relationer som de kommer i kontakt med. Trettiofyra procent möter våld och sexuella övergrepp mot barn, vilket inkluderar barn som bevittnar våld. Lika många (33 procent) uppges att de inte möter någon form av våld i nära relationer. Åtta procent kommer i kontakt med hedersrelaterat våld och en verksamhet (3 procent) möter könsstympning. Ingen av verksamheterna uppges att de kommer i kontakt med trafficking. Fem respondenter har lämnat frågan obesvarad (därför antal = 36 i diagram 4).

Sextioen procent av verksamheterna uppges att de möter kvinnor med funktionshinder som är utsatta för våld i nära relationer. Tjugofyra procent verksamheter uppges att möter våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik. Något färre (15 procent) möter hemlösa våldsutsatta kvinnor. Tolv verksamheter (29 procent) har inte angivit att de kommer i kontakt med någon av de särskilt utsatta grupperna.

Inom funktionshinderområdet uppger fem procent av verksamheterna (2 stycken) att de systematiskt för statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. Antalet utsatta för våld i nära relationer som dessa fem procent har mött under det första halvåret 2007 varierar mellan noll och en person.

Svarsfrekvensen inom funktionshinderområdet är lägre än genomsnittet (59 procent) och det kan finnas en möjlighet att de kommuner och stadsdelar som möter problematiken har besvarat enkäten i högre utsträckning än de som inte möter våld i nära relationer. Å andra sidan finns det tecken som tyder på att kompetensutveckling kring våld i nära relationer stärker möjligheterna att upptäcka och uppmärksamma förekomsten av våld i nära relationer.

Närmare hälften av de representanter för funktionshinderområdet som svarar att de möter mäns våld mot kvinnor i nära relationer i sitt arbete har haft kompetensutveckling. Bland de som inte möter någon form av våld i nära relationer har bara två av tolv haft kompetensutveckling inom området. På ett liknande sätt verkar tidigare kompetensutveckling stärka intresset för och synen på behovet av ytterligare kompetensutveckling inom området.⁶

Totalt sett har 34 procent av de verksamheter som har besvarat enkäten haft kompetensutveckling inom området och en majoritet (71 procent) uppger att de har behov av sådan.

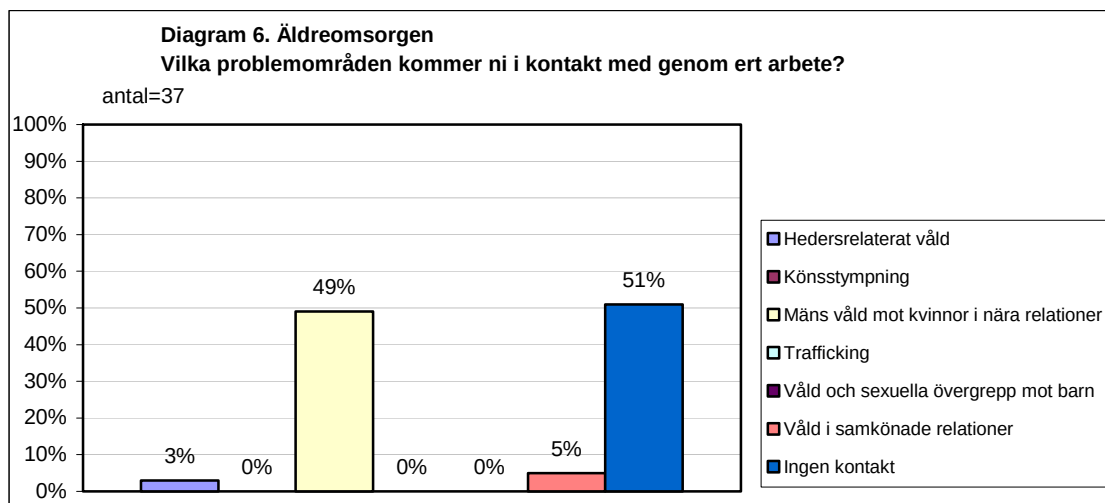
Några av de som har svarat på enkäten inom funktionshinderområdet har lyft fram att de inte har upplevt att enkäten har varit utformad efter deras verklighet. Frågorna har uppfattats som snäva med för få möjligheter att kommentera sina svar. I flera av svaren uppges att individ- och familjeomsorgen i kommunen/stadsdelen är de som berörs av våld i nära relationer och att det är till dem personalen skulle vända sig ifall problemet uppdagades inom verksamheten som rör funktionshindrade. Några uppfattar arbetet mot våld i nära relationer som alltför fokuserat på kvinnor som våldsutsatta och menar att både män och kvinnor kan bli extra utsatta på grund av sitt funktionshinder men att den våldsutövande inte behöver vara en partner utan även kan vara till exempel förälder.

⁶ Se även avsnittet: "Samband mellan förekomst av våld och kompetensutveckling"

Äldreomsorg

Inom äldreomsorgen besvarades enkäten av 42 av de 78 kommuner, stadsdelsförvaltningar och kommundelskontor som den skickades till. Svarsfrekvensen är alltså 54 procent vilket gör äldreomsorgen till den verksamhet där svarsfrekvensen är lägst. Till viss del kan uteblivna svar bero på missförstånd. I något fall har de som fått enkäten hört av sig och frågat om den verkligen har kommit rätt.

Bland de verksamheter som har svarat på frågan om vilka former av våld i nära relationer som de kommer i kontakt med uppger 49 procent att de möter mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Ungefär lika många (51 procent) svarar att de inte kommer i kontakt med någon av de former av våld i nära relationer som nämnts. Två verksamheter (fem procent) uppger att de kommer i kontakt med våld i samkönade relationer. En verksamhet (tre procent) kommer i kontakt med hedersrelaterat våld. Fem respondenter har lämnat frågan obesvarad (därav antal = 37 i diagram 6).

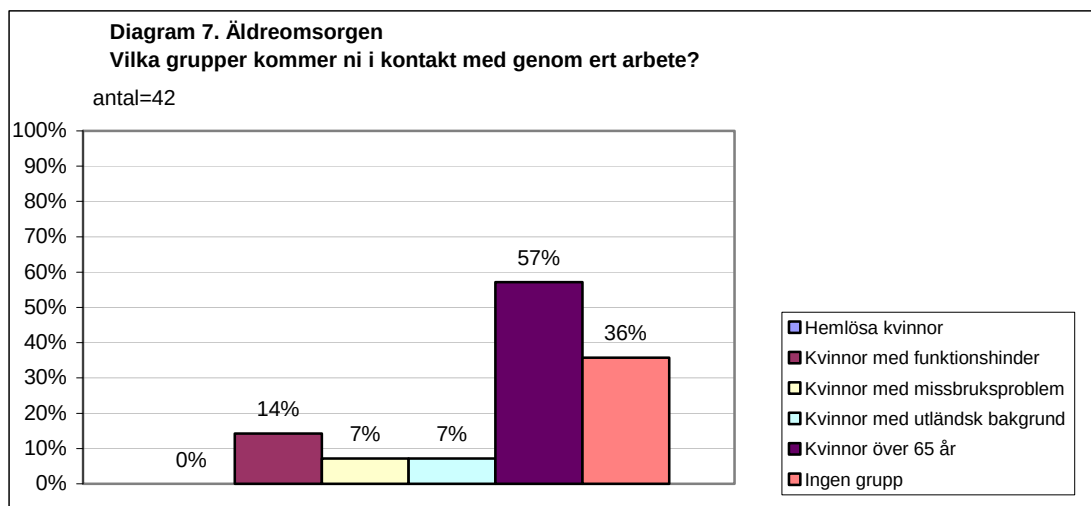

49 procent av äldreomsorgens verksamheter svarar att de kommer i kontakt med kvinnor som är utsatta för mäns våld i nära relationer. När frågan specificeras till kvinnor som är särskilt utsatta svarar 57 procent av äldreomsorgens verksamheter att de kommer i kontakt med kvinnor över 65 år som är utsatta för våld i nära relationer. Att andelen är mindre för den generella frågan om förekomst av mäns våld mot kvinnor kan möjligen spåras i några av de kommentarer som lämnats i anslutning till besvarandet av enkäten.

En verksamhet har reagerat på att enkäten inte är tillräckligt anpassat efter äldreomsorgens verksamhet i och med beteckningen ”mäns våld mot kvinnor” och att ingen fråga har lyft fram vuxna barn som slår föräldrar, till exempel där båda är män. I begreppet våld i nära relationer ingår dock även relationen mellan förälder och barn, även om enkäten inte lyfter fram den gruppen i de fall offret inte är en kvinna och/eller förövaren inte är en man. Bristen på samstämmighet mellan verklighet och frågeformulering kan ha lett till ett svar där gruppen våldsutsatta äldre kvinnor är större än gruppen kvinnor som är utsatta för våld i nära relation vilket i så fall innebär att det finns en grupp våldsutsatta äldre kvinnor som utsätts för våld av kvinnliga närstående förövare.

Fjorton procent av de som har svarat inom äldreomsorgen uppger att de genom sitt arbete kommer i kontakt med funktionshindrade kvinnor utsatta för våld i nära relationer. Sju procent uppger att de möter missbrukande kvinnor utsatta för våld i nära

relationer och lika många (sju procent) att de möter våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund.

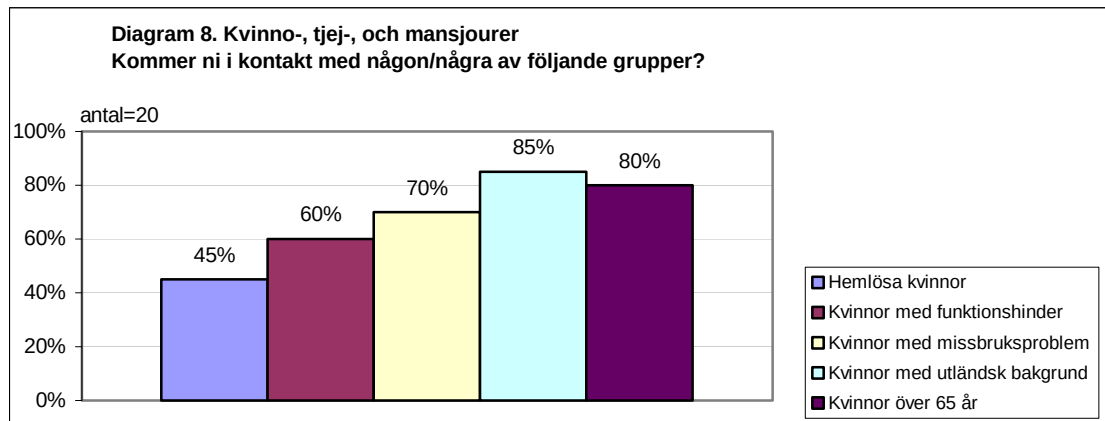
En verksamhet (motsvarar två procent) uppger att de systematiskt för statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön.

En knapp fjärdedel (24 procent) av de svarande inom äldreomsorgen har haft kompetensutveckling och fler än hälften (57 procent) uppger att de har behov av det.

Kvinno-, tjej-, och mansjourer

Från kvinno-, tjej-, och mansjourer har 20 svar inkommit. Andelen jourer som möter mäns våld mot kvinnor är lika stor som de som möter hedersrelaterat våld (95 procent eller 19 av 20 jourer). De fem procent som inte möter någon av de angivna formerna av våld i nära relationer utgörs av en tjejjour som uppger att de arbetar förebyggande med föreläsningar som vänder sig till unga tjejer. Åttio procent av jourerna har svarat att möter våld och sexuella övergrepp mot barn inklusive barn som bevittnar våld. Trettiofem procent uppger att de möter utsatta för våld i samkönade relationer och lika många (35 procent) möter trafficking. Femton procent svarar att de möter offer för könsstympning.

Arton jourer (90 procent) svarar att de möter kvinnor från någon av de särskilt utsatta grupperna. Flest möter våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund (85 procent), men även våldsutsatta kvinnor över 65 år förekommer i hög utsträckning (80 procent). Sjuttio procent uppger att de möter våldsutsatta missbrukande kvinnor och 60 procent möter kvinnor med funktionshinder utsatta för våld i nära relationer. Tio procent av jourerna har inte uppgett att de möter någon av de särskilt utsatta grupperna.

Sjuttio procent av jourerna uppger att de systematiskt för statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. På frågan om antalet utsatta för våld i nära relationer som dessa jourer mötte under det första halvåret 2007 varierar antalet utsatta för hedersrelaterat våld mellan noll och 50 stycken. Antalet utsatta för mäns våld mot kvinnor i nära relationer varierar mellan sju och 800 stycken. Antal våldsutsatta barn varierar mellan sju och 77 stycken. Antalet utsatta för våld i samkönade relationer är som högst fyra stycken.

Jourerna har även uppgett siffror för det antal särskilt utsatta som de har mött under det första halvåret 2007. Gruppen våldsutsatta funktionshindrade kvinnor varierar mellan noll och 50 stycken. Kvinnor med missbruksproblematik som är utsatta för våld i nära relationer varierar mellan en och 100. Kvinnor med utländsk bakgrund som är utsatta för våld i nära relationer varierar mellan sex och 300 stycken. Kvinnor över 65 år som är utsatta för våld i nära relationer varierar mellan noll och 50 stycken.

Nittiofem procent av jourerna har haft kompetensutveckling kring våld i nära relationer. Lika många upplever sig ha ett fortsatt behov av kompetensutveckling.

Brottsofferjourer

Bland de nio brottsofferjourer som har besvarat enkäten menar 11 procent (en verksamhet) att de inte kommer i kontakt med någon av de former av våld i nära relationer som nämnts. Bland de resterande kommer 89 procent i kontakt med mäns våld mot kvinnor i nära relationer, 33 procent kommer i kontakt med våldsutsatta barn, 22 procent möter hedersrelaterat våld och 11 procent möter våld i samkönade relationer. Ingen av brottsofferjourerna har kommit i kontakt med området trafficking.

En tredjedel (33 procent) av jourerna uppger att de möter våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och lika många (33 procent) svarar att de möter våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund. Tjugotvå procent svarar att de möter våldsutsatta kvinnor över 65 år. Femtiosex procent uppger att de inte möter någon av de särskilt utsatta grupperna.

En tredjedel (33 procent) av jourerna uppger att de systematiskt för statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. Som mest uppges att en verksamhet under det första halvåret

2007 har mött 22 kvinnor utsatta för mäns våld i nära relationer och fem våldsutsatta barn.

Åtta av de nio svarande jourerna (89 procent) har haft kompetensutveckling med fokus på våld i nära relationer och lika många bedömer sig ha ett fortsatt behov av det. De som inte uppger att de möter problematiken upplever inget behov av kompetensutveckling inom området.

Myndighetssamverkan och övergripande verksamheter

Med myndighetssamverkan menas Utväg som arbetar för att samordna insatser mellan samtliga myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med våldsproblematiken. Med övergripande verksamhet menas Kriscentrum för kvinnor, Kriscentrum för män och Social resursförvaltning i Göteborg. Fem svar har inkommit från totalt åtta tillfrågade. Alla uppger att de möter mäns våld mot kvinnor i nära relationer på frågan om vilka former av våld i nära relationer som de kommer i kontakt med. Tre verksamheter möter våldsutsatta barn och hedersrelaterat våld. Hälften möter våld i samkönade relationer och en verksamhet möter könsstämpning. En verksamhet har inte svarat på frågan om vilka problemområden som de möter igenom sitt arbete.

Fyra av fem verksamheter möter kvinnor med utländsk bakgrund utsatta för våld i nära relationer. Tre av fem möter våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik eller våldsutsatta kvinnor över 65 år. Två av fem kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor med funktionshinder och en uppger att de möter hemlösa kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer.

Fyra av fem verksamheter svarar att de systematiskt gör statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. Som mest uppges att en verksamhet under det första halvåret 2007 har mött 278 kvinnor utsatta för mäns våld i nära relationer och 80 våldsutsatta barn.

Alla verksamheter som har besvarat enkäten har haft kompetensutveckling med fokus på våld i nära relationer. Fyra av fem ser ett fortsatt behov av kompetensutveckling inom verksamheten.

Kriminalvården

Inom Kriminalvården möter alla fem representanter som svarat mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Tre verksamheter (60 procent) uppger att de kommer i kontakt med barn som utsätts för våld och sexuella övergrepp inklusive barn som bevittnar våld. Två verksamheter (40 procent) möter individer utsatta för hedersrelaterat våld och lika många (40 procent) möter våld i samkönade relationer.

Alla fem verksamheter som har svarat uppger att de kommer i kontakt med möter kvinnor med missbruksproblematik utsatta för våld i nära relationer eller våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund. Fyra verksamheter (80 procent) möter våldsutsatta hemlösa kvinnor. Två verksamheter (40 procent) kommer i kontakt med kvinnor med funktionshinder utsatta för våld i nära relationer och lika många (40 procent) möter kvinnor över 65 år som är utsatta för våld i nära relationer.

Fyra verksamheter (80 procent) uppger att de systematiskt gör statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. Som mest uppges att en verksamhet under det första halvåret 2007 har mött 75

personer som varit utsatta för mäns våld i nära relationer, 25 våldsutsatta barn och fem personer utsatta för hedersrelaterat våld.

Alla fem verksamheter som har besvarat enkäten har haft kompetensutveckling inom området. Samtliga uppger ett fortsatt behov av kompetensutveckling.

Åklagarmyndigheten

Fem representanter från Åklagarmyndigheten i Västra Götalands län har besvarat enkäten. Alla fem uppger sig ha mött nästintill alla former av problematik som här innefattas i begreppet våld i nära relationer. Trafficking utgör undantaget, där två (40 procent) svarar att de möter det i sitt arbete. Fyra av de svarande (80 procent) har uppgett att de möter alla de särskilt utsatta grupperna. En verksamhet (20 procent) har uppgett att de inte kommer i kontakt med någon av de särskilt utsatta grupperna.

En verksamhet (20 procent) uppger att de systematiskt gör statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. Alla som har besvarat enkäten har haft kompetensutveckling som rör våld i nära relationer. Samtliga uppger ett fortsatt behov av kompetensutveckling.

Försäkringskassan

Försäkringskassan har valt att låta en person besvara enkäten. Myndigheten berörs av våld i nära relationer genom att den typen av våld kan vara en bakomliggande orsak till flera diagnoser när någon ansöker om sjukpenning. Däremot har ingen annan form av våld än just mäns våld mot kvinnor i nära relationer markerats som förekommande i Försäkringskassans arbete. Ingen av de särskilt utsatta grupperna uppges ha förekommit i verksamheten. Hittills har ingen kompetensutveckling genomförts inom området men det uppges finnas behov av sådan.

En möjlig förklaring till att ingen av de särskilt utsatta grupperna har angivits finns i kommentaren som medföljer enkätsvaret:

Försäkringskassan har inte haft fokus på de frågor som enkäten omfattar. Av de läkarintyg eller andra medicinska underlag som ligger till grund för beslut om olika ersättningar är det mycket sällan eller aldrig att det skrivs ut att orsak till diagnosen är våld i ex vis nära relation. Dock är försäkringskassan medveten om att problemen finns och mycket väl kan vara den egentliga orsaken till sjukskrivning. Den diagnos som sätts av behandlande läkaren kan i dessa fall vara omskriven och beskriva ett annat scenario. Problemet bör lyftas upp genom ex vis utbildning/information på olika sätt. För närvarande planerar inte Försäkringskassan någon sådan info/utbildning.

Tingsrätt och Hovrätt

Hälften av de tio enkäter som skickades till Tingsrätter och Hovrätt i Västra Götalands län besvarades. En av de tillfrågade hörde av sig och förklarade det uteblivna svaret med kommentaren: *En domstol har inte denna typ av uppgifter.*

Av de verksamheter som har svarat menar alla fem att de möter mäns våld mot kvinnor i nära relationer och våld och sexuella övergrepp mot barn, inklusive barn som bevittnar våld. Fyra verksamheter (80 procent) möter våld i samkönade relationer och lika många (80 procent) kommer i kontakt med hedersrelaterat våld. Tre verksamheter (60 procent) möter trafficking och lika många (60 procent) kommer i kontakt med könsstympning.

Fyra verksamheter (80 procent) har svarat att de möter kvinnor med missbruksproblematik utsatta för våld i nära relationer, hemlösa våldsutsatta kvinnor och våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund. Tre verksamheter (60 procent) svarar att de möter våldsutsatta kvinnor över 65 år och lika många (60 procent) säger sig möta kvinnor med funktionshinder utsatta för våld i nära relationer. En verksamhet (20 procent) har uppgett att de inte kommer i kontakt med någon av de särskilt utsatta grupperna.

Ingen av de som har besvarat enkäten uppger att de systematiskt gör statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön. Alla fem verksamheter har däremot haft kompetensutveckling inom området medan fyra av fem säger sig ha fortsatt behov av sådan.

Kommunalförbund

De fyra kommunalförbunden i Västra Götalands län arbetar med våld i nära relationer på en övergripande nivå, till exempel genom samordning av kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Tre av fyra kommunalförbund har haft kompetensutveckling inom området. Hälften av dem som har svarat säger sig ha behov av vidare kompetensutveckling.

Polismyndighet

Materialet från Polismyndigheten bygger som redan nämnts enbart på ett inskickat svar. Alla former av våld och alla särskilt utpekade grupper uppges förekomma i polisens arbete. Inom Polisen har kompetensutveckling kring våld i nära relationer ägt rum men det uppges även finnas ett fortsatt behov av sådan.

Hälso- och sjukvård

Enkätmaterialet från hälso- sjukvården i Västra Götalands län bygger på ett inskickat svar och ger kanske därför inte någon heltäckande bild av situationen i länet. I materialet framkommer att förhållandena inom Västra Götalandsregionen kan variera stort med avseende på kunskap och omhändertagande mellan olika platser i länet. Ett kompetenscentrum om våld i nära relationer med start under 2008 är tänkt att utjämna skillnaderna och bidra till metodutveckling och forskning inom området våld i nära relationer.

Alla former av våld och alla särskilt utpekade grupper förekommer inom hälso- och sjukvården. Kompetensutveckling inom området har genomförts men det uppges även finnas fortsatta behov av detta.

Migrationsverket

Inom Migrationsverkets verksamhet förekommer hedersrelaterat våld, könsstympning, mäns våld mot kvinnor i nära relationer och trafficking enligt alla fyra svar som har skickats in. Två av de som har svarat (50 procent) möter även våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnat våld). I ett av svaren (25 procent) uppges även våld i samkönade relationer ha förekommit.

Alla fyra verksamheter möter kvinnor med utländsk bakgrund utsatta för våld i nära relationer, två (50 procent) möter våldsutsatta missbrukande kvinnor och en (25 procent) möter funktionshindrade våldsutsatta kvinnor.

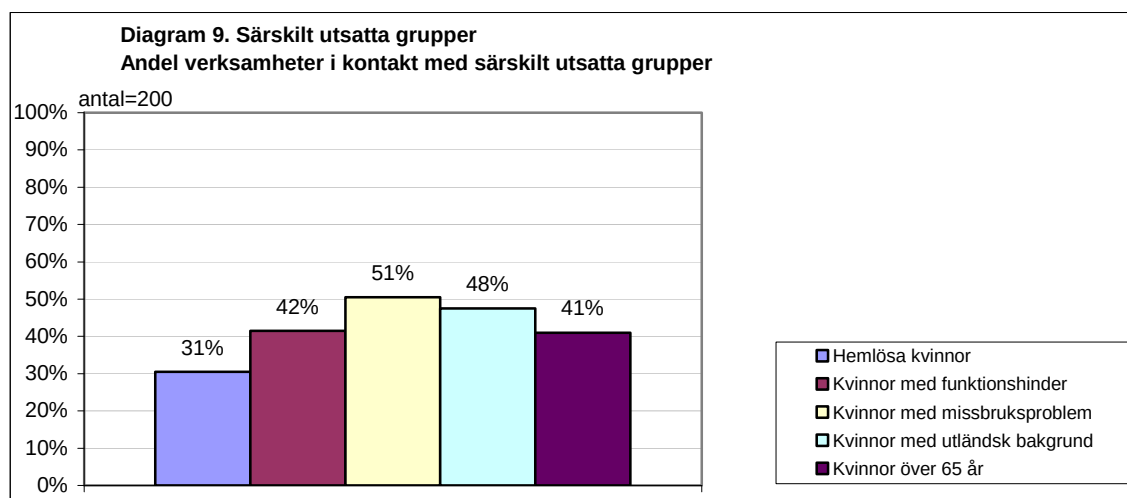
Ingen av de som har besvarat enkäten uppger att de systematiskt för statistik över sitt arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön.

Hälften av dem som har svarat har haft kompetensutveckling med fokus på våld i nära relationer. Samtliga uppger att det finns behov av kompetensutveckling.

Särskilt utsatta grupper

Hälften av de verksamheter (51 procent) som har besvarat enkäten säger sig möta våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik, 42 procent uppger att de möter kvinnor med funktionshinder utsatta för våld i nära relationer och ungefär lika många (41 procent) möter våldsutsatta kvinnor över 65 år. Fyrtioåtta procent svarar att de möter våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund. Trettioen procent av verksamheterna uppger att de möter hemlösa kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer.

En majoritet (74 procent) av verksamheterna som säger sig möta någon eller några av de särskilt utsatta grupperna uppger att de har anpassat sin verksamhet eller medarbetares kompetens efter arbetet med dessa grupper.

Kompetensutveckling

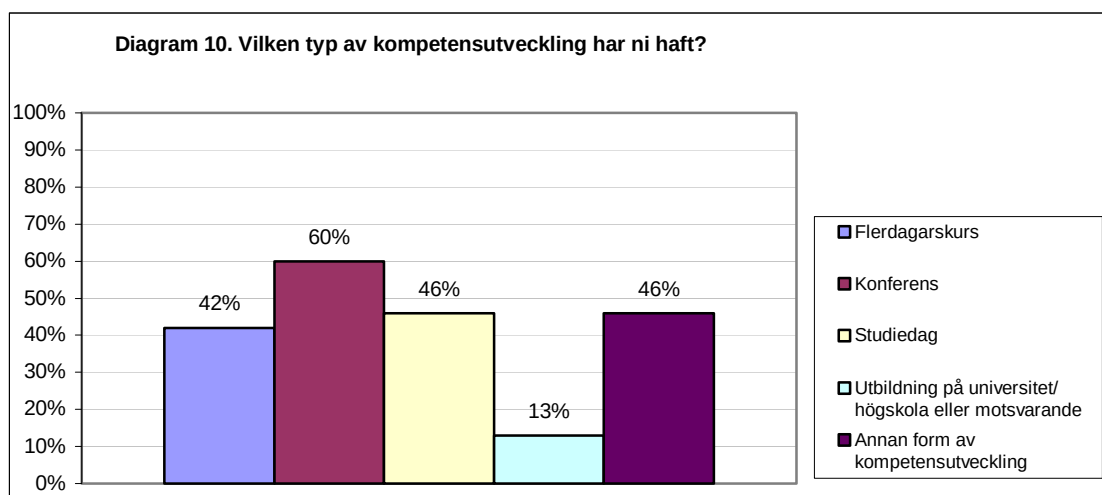
Flera olika verksamheter lyfter fram vikten av att alla som arbetar med våldsutsatta har kunskap om och förståelse för olika sorters problematik som orsakar och följer av våld i nära relationer. Flera uttrycker även att det är särskilt viktigt att utbildningar inte enbart riktar sig till ett visst verksamhetsområde utan att ett brett perspektiv på frågorna gör att förståelse för andras arbete utvecklas.

”...min erfarenhet är att många är väldigt duktiga inom sitt eget område men skulle behöva mötas över gränserna för att lära av varandra /.../ dessutom en möjlighet till att bygga relationer och nätverk. Alla av er angivna områden går in i varandra och vi behöver korsbefrukta varandras kunskapsfält.”

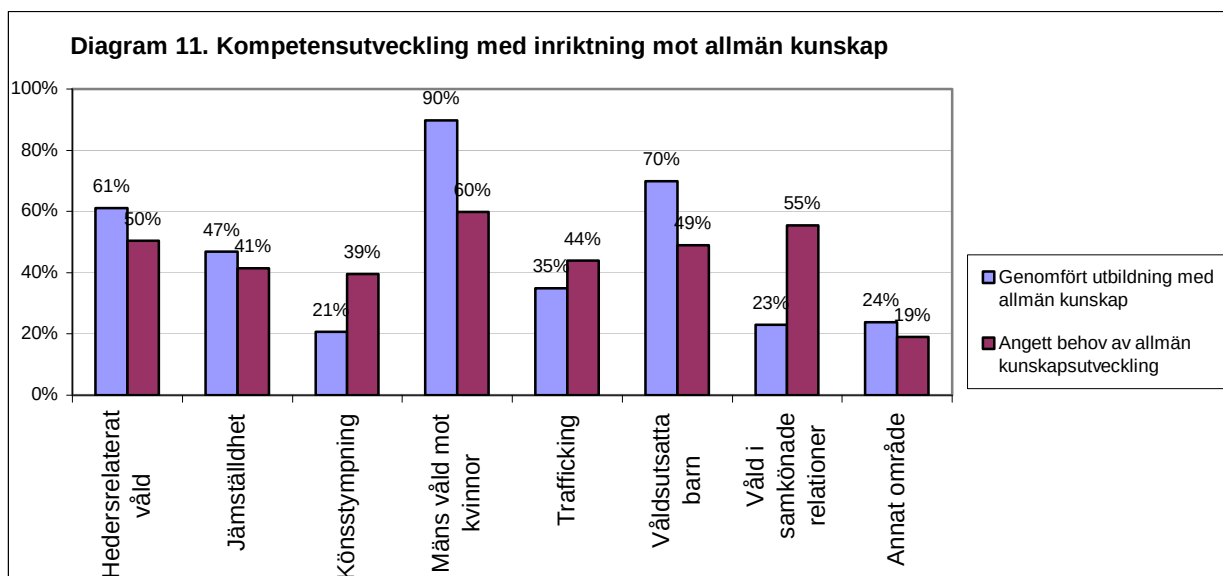
Sextiofem procent av de verksamheter som har besvarat enkäten uppger att de har haft kompetensutveckling om våld i nära relationer. Åttio procent av dem som har haft kompetensutveckling har haft den under det senaste året.

Bland de respondenter som har haft kompetensutveckling upplever 87 procent ett fortsatt behov av kompetensutveckling. Bland de som inte har haft kompetensutveckling upplever en mindre del men ändå en majoritet (64 procent) ett behov av kompetensutveckling.

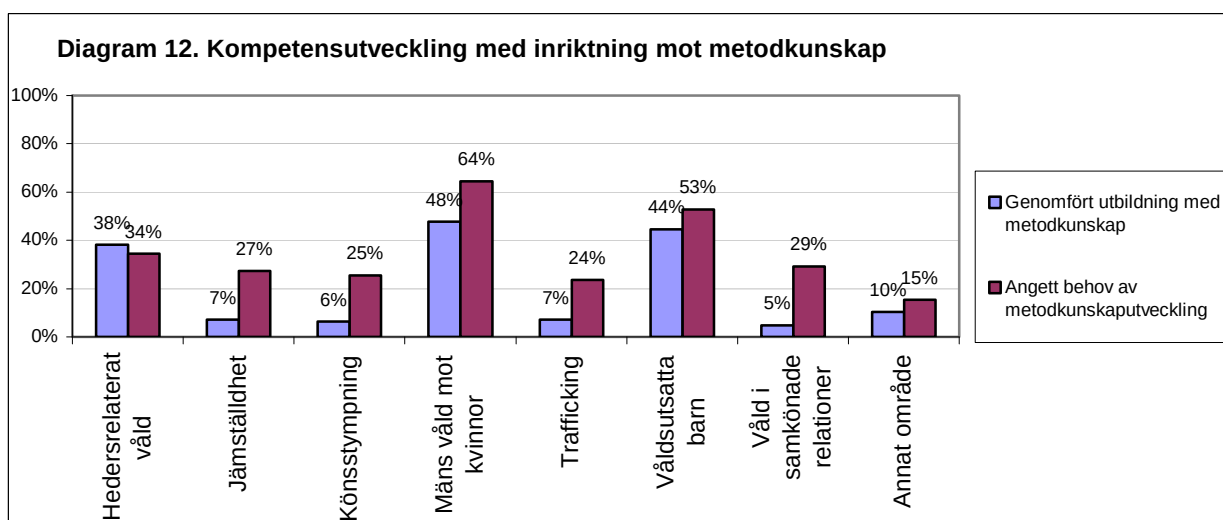
Det vanligaste forumet för kompetensutveckling är konferensdagar. Studiedagar och andra former av kompetensutveckling förekommer i högre grad än flerdagarskurser och utbildningar på universitet eller i högskoleregion.

Mest förekommande temat för kompetensutveckling är allmän kunskap om mäns våld mot kvinnor i nära relationer (90 procent), allmän kunskap om våldsutsatta barn (70 procent) och allmän kunskap om hedersrelaterat våld (61 procent). I 47 procent av fallen bland de verksamheter som har haft kompetensutveckling har allmän kunskap om jämställdhet berörts. Allmän kunskap om trafficking har berörts i 35 procent av fallen, allmän kunskap om våld i samkönade relationer och om könsstympning i drygt en femtedel (23 och 21 procent) av fallen. Diagrammet nedan visar fördelningen av utbildningsinsatser/behov per kunskapsområde bland de respondenter som har haft/anger behov av kompetensutveckling.

Utveckling av metodkunskap är inom alla områden ovanligare än den allmänna kunskapesutvecklingen. Ändå har 48 procent av de verksamheter som har haft kompetensutveckling uppgett att kompetensutvecklingen berört metodkunskap kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Fyrtiofyra procent har haft kompetensutveckling med metodkunskap om våldsutsatta barn och 38 procent har haft det gällande hedersrelaterat våld. Diagrammet nedan visar fördelningen av utbildningsinsatser/behov per kunskapsområde bland de respondenter som har haft/anger behov av kompetensutveckling.

Det område som respondenterna oftast uppger att de har behov av kompetensutveckling kring är metodkunskap om mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Sextiofyra procent upplever behov av detta. Därefter kommer allmän kunskap om mäns våld mot kvinnor (60 procent), allmän kunskap om våld i samkönade relationer (55 procent) och metodkunskap kring våldsutsatta barn (53 procent).

Önskemål om kompetensutveckling inom särskilda delar av området

På frågan hur Länsstyrelsen bäst kan främja kompetensutveckling kring våld i nära relationer förtydligas verksamheternas behov. Det är tydligt att behovet ser olika ut, beroende på vilken typ av verksamhet som besvarat frågan. Det står dock klart att de svarande ställer sig positiva till att Länsstyrelsen ska fungera som stöd för kompetensutveckling för länets aktörer inom området våld i nära relationer. Kompetensutvecklingsdagar uppskattas inte enbart för den kompetenshöjande effekten utan även för att det är en möjlighet att träffa andra organisationer som jobbar med samma frågor. Kostnadsaspekten för deltagande i kompetensutveckling har tagits upp av ett antal respondenter. Också här kommer samverkansaspekten fram. Deltagande i utbildningar med höga kostnader är ointressant om det inte ger utrymme för kontaktskapande såsom nätverk och formell samverkan. Flera av dem som besvarat enkäten önskar också att det vore större spridning av aktörer bland deltagarna på utbildningsdagarna. Dels för att utöka det nätverk man har idag dels för att höja medvetandegraden hos de aktörer som sällan deltar i gemensamma utbildningar.

Att det finns ett behov av både allmän kunskapsuppbyggnad och mer metodinriktad utbildning har nämnts tidigare i rapporten. På frågorna gällande önskemålen om inriktningen på utbildningarna framkommer det ännu tydligare. Det finns en stor efterfrågan på basutbildningar för den personal som arbetar närmast den enskilda, särskilt inom äldreomsorgen. Spetsutbildningar liknande de som Länsstyrelsen anordnat inom området hedersrelaterat våld är det stor efterfrågan på, särskilt inom de problemområden som tagits upp i enkäten.

Flera specifika frågeställningar tas upp. Nedan följer ett par exempel:

- ☐ *sekretessbestämmelser*
- ☐ *skyddade personuppgifter*
- ☐ *samverkan*
- ☐ *männens roll*
- ☐ *lagstiftning*
- ☐ *förövare och offer gällande våld mot barn*
- ☐ *utnyttjande och våld av anhörig gentemot funktionshindrad*
- ☐ *individer med dubbel utsatthet*
- ☐ *våld och autism*
- ☐ *våld och demenshandikapp*
- ☐ *vem har ansvar för vad?*

Flera har även angett behovet av att få ta del av aktuell forskning och väl fungerande metoder inom området och ett större samarbete med universitet och högskola.

Samband mellan förekomst av våld och kompetensutveckling

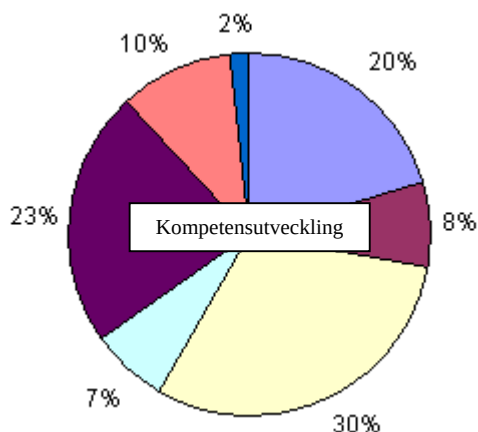
Att uppmärksamma förekomsten av våld i nära relationer kan hänga samman med om personalen har haft kompetensutveckling inom området eller inte. I materialet finns en sådan tendens. Bland de respondenter som inte har haft kompetensutveckling kring våld i nära relationer uppger nästan en fjärdedel (24 procent) att de inte kommer i kontakt

med något av de områden inom våld i nära relationer som enkäten omfattar. Bland de respondenter som har haft kompetensutveckling uppger bara två procent att de inte kommer i kontakt med området.

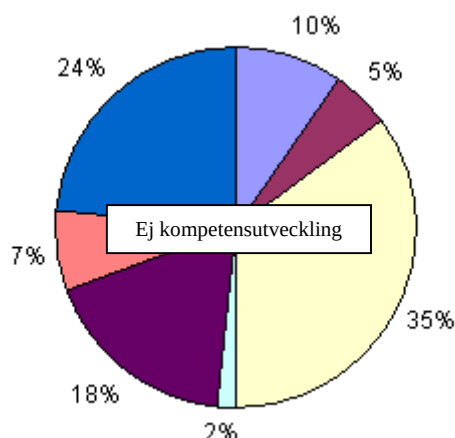
Givetvis kan händelseutvecklingen även vara motsatt, en verksamhet kan först uppmärksamma förekomsten av våld i nära relationer och därefter efterfråga och få kompetensutveckling inom området vilket skulle ge samma tendens i materialet.

Diagram 13. Samband mellan förekomst av våld och kompetensutveckling

Omfattning av problemområden hos verksamheter som **har** genomgått kompetensutveckling.

Omfattning av problemområden hos verksamheter som **har** genomgått kompetensutveckling.

Samverkan idag

Samverkan - formellt sätt att organisera sig, till exempel i nätverk, referens- eller arbetsgrupper.
Samarbete - informella och spontana kontakter som tas när ett aktuellt ärende skapar ett direkt behov.

Den samverkan som i dagsläget finns mellan olika aktörer berörda av våld i nära relationer är en följd av lokala, regionala och verksamhetsspecifika förhållanden. Alla de tillfrågade verksamheterna kommer inte i kontakt med alla de former av våld i nära relationer som enkäten berör och alla har inte fokuserat på området under lika lång tid. Avsikten med avsnittet nedan är inte att hävda att formell samverkan bör finnas kring alla problemområden inom alla verksamheter. Det är snarare avsett att skapa en överblick av hur samverkan ser ut för att kunna identifiera utvecklingsområden och eventuella behov i länet.

Aktuella enkätfrågor

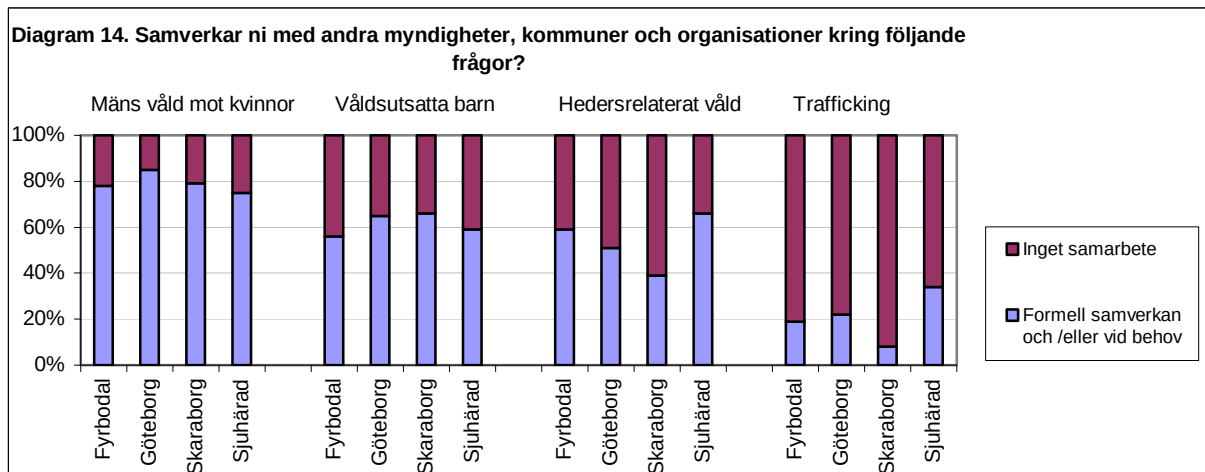
I enkäten har respondenterna tillfrågats om huruvida de samverkar/samarbetar med andra myndigheter, kommuner och organisationer inom olika delområden inom våld i nära relationer. Som svarsalternativ har kunnat anges att verksamheten samarbetar vid behov, samverkar formellt, båda samarbetar vid behov och formellt eller inte gör något av ovanstående. De områden som respondenterna tillfrågas om de samverkar inom är mäns våld mot kvinnor i nära relationer, våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld), hedersrelaterat våld och trafficking.

Alla aktörer

Enkätsvaren ger bitvis en ljus bild av samverkan i länet inom det område som flest respondenter möter i sitt arbete, vilket är mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Här samverkar de allra flesta (81 procent) antingen formellt eller vid behov eller både formellt och vid behov. Delas grupperna upp visar det sig att knappt hälften (48 procent) samverkar formellt eller både formellt och vid behov, medan 34 procent samarbetar vid behov. Fortfarande finns en grupp (19 procent) som inte samverkar alls. Rörande andra former av våld i nära relationer samverkar eller samarbetar en majoritet (62 procent) på något sätt kring våld och sexuella övergrepp mot barn där barn som bevittnar våld inkluderas. Drygt hälften (51 procent) samverkar eller samarbetar kring hedersrelaterat våld och en dryg femtedel (21 procent) samverkar eller samarbetar rörande trafficking.

Längre fram i det här kapitlet illustreras samverkan i länet i ett antal kartor. Kartorna utgår från kommunernas syn på sin samverkan med andra aktörer inom arbetet mot våld i nära relationer. Det är samverkan utifrån kommunernas svar på enkäten som illustreras och inte en definitiv bild av hur samverkan ser ut i länet. Eftersom god samverkan innebär att båda parter anser att samverkan fungerar bra kan det vara svårt att få en korrekt bild av ett faktiskt läge. Dock är inte avsikten med illustrationerna att visa ett faktiskt tillstånd utan presentera ett underlag för diskussion och fortsatt utveckling av samverkan i länet.

I diagrammet nedan visas om det finns formell/spontan samverkan respektive ingen samverkan fördelat på delregioner. I diagrammet ingår samtliga verksamheter som besvarat enkäten.

För att ytterligare illustrera samverkan presenteras en karta över länet⁷. Bilden är ett resultat av hur kommunerna har besvarat frågan: *Med vilka myndigheter, kommuner och organisationer har ni bra respektive mindre bra samverkan/samarbete?* I frågan specificerades de olika problemområdena vilket har gjort det möjligt att jämföra samverkansgraden även utifrån problemområde. Den övergripande bilden av samverkan mellan kommuner och andra aktörer är dock en sammanställning av samtliga problemområden nämnda i enkäten. I illustrationen har samverkan graderats utifrån hur många olika aktörer kommunerna nämnt i svaret.

Individ- och familjeomsorg

Inom individ- och familjeomsorgen uppger 46 av 57 verksamheter att de samverkar formellt eller både formellt och vid behov rörande mäns våld mot kvinnor. Den resterande gruppen samarbetar vid behov inom området. Trettiofyra verksamheter samverkar formellt eller både formellt och vid behov gällande våldsutsatta barn. Tjugotvå verksamheter samarbetar vid behov rörande våldsutsatta barn medan tre varken samverkar eller samarbetar. Inom hedersrelaterat våld samverkar 15 verksamheter antingen formellt eller både formellt och vid behov. Tjugotvå verksamheter samarbetar vid behov rörande hedersrelaterat våld och nästan lika många (20 stycken) uppger att de varken samverkar eller samarbetar inom området. Få verksamheter (tre stycken) samverkar formellt och vid behov rörande trafficking, några fler (åtta stycken) samarbetar vid behov, vilket innebär att en majoritet (46 verksamheter) inte samverkar eller samarbetar inom området.

För individ- och familjeomsorgen i Skaraborgsområdet är de vanligaste samarbetspartnerna Polis, Utväg Skaraborg, kvinnojourer och hälso- och sjukvård.⁸ Inom individ- och familjeomsorgen i Sjuhäradsområdet är samma samarbetspartner vanligast (fast då avseende Utväg Södra Älvsborg) men även skolan förekommer lika ofta i samverkan och samarbete. I Fyrbodalsområdet nämns samma samarbetspartners förutom att Utväg

⁷ Bilaga 3. Övergripande bild av samverkan i länet.

⁸ Minst åtta av de tolv verksamheter som har besvarat enkäten samverkar med ovan nämnda verksamheter.

inte finns representerat. De vanligaste samarbetspartners är Polis, hälso- och sjukvård, kvinnojour och skola.

I kommunerna och stadsdelarna i Göteborgsområdet samarbetar individ- och familjeomsorgen i 75 procent av fallen (21 av 28 verksamheter) med Polismyndigheten och i 71 procent av fallen (20 verksamheter) med någon del av hälso- och sjukvården. Femtiosju procent (16 verksamheter) samarbetar med en eller flera kvinnojourer, 46 procent (13 verksamheter) samarbetar med Barnahus och 43 procent (tolv verksamheter) samarbetar med Åklagarmyndigheten. Sju procent (två verksamheter) nämner Kriminalvården som samarbetspartner och fyra procent (en verksamhet) nämner Migrationsverket.

Funktionshinder

Inom funktionshinderområdet menar nio av totalt 41 verksamheter att de samverkar formellt eller både formellt och vid behov rörande mäns våld mot kvinnor medan 22 verksamheter samarbetar vid behov. Tio verksamheter samverkar inte inom området. Kring våldsutsatta barn finns formell samverkan hos fem verksamheter medan 17 stycken uppger att de samarbetar vid behov. Nitton verksamheter har inte samverkan rörande våldsutsatta barn. Inom hedersrelaterat våld har elva verksamheter någon form av samverkan, oftast i form av samarbete vid behov.

I kommunerna i Sjuhäradsområdet är Polis, hälso- och sjukvård, individ- och familjeomsorgen inom den egna kommunen och Utväg Södra Älvsborg de samarbetspartners som nämns inom funktionshinderområdet.

Av kommunerna i Skaraborgsområdet anges oftast den egna kommunen som samverkanspartner men även Polis, Åklagarmyndighet, andra kommuner, Utväg Skaraborg, kvinnojour och mansjour förekommer i svaren från funktionshinderområdet. I kommunerna i Fyrbodalsområdet är individ- och familjeomsorgen i den egna kommunen och hälso- och sjukvården de samarbetspartners som nämns av flest verksamheter inom funktionshinderområdet.

I kommunerna och stadsdelarna i Göteborgsområdet samarbetar hälften av verksamheterna inom funktionshinderområdet inom den egna kommunen, oftast med individ- och familjeomsorg, men även vissa fall äldreomsorg, kvinnofridsgrupper och folkhälsoplanerare. En knapp fjärdedel av verksamheterna samarbetar med Polisen och en knapp femtedel med kvinnojourer.

Äldreomsorg

De svar som har skickats in från äldreomsorgen visar att två verksamheter av 42 samverkar formellt kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer medan 19 verksamheter samarbetar vid behov. Tjugoen verksamheter har ingen samverkan inom området. Sex verksamheter uppger att de har någon form av samverkan eller samarbete rörande våldsutsatta barn. Sju verksamheter uppger samma sak rörande hedersrelaterat våld.

I kommunerna och kommundelarna i Sjuhäradsområdet samverkar äldreomsorgen med Polis, kyrka och andra delar av den kommunala verksamheten.

För kommunerna i Skaraborgsområdet är den egna kommunen den vanligaste samverkanspartnern, därefter kommer enstaka rapporter om samverkan med Polis, åklagare, primärvård, andra kommuner, Utväg Skaraborg, kvinnojour och mansjour.

Äldreomsorgen i kommunerna och stadsdelarna i Göteborgsområdet samarbetar oftast inom den egna kommunen/stadsdelen, med polisen och med hälso- och sjukvården. Samma sak gäller äldreomsorgen i kommunerna i Fyrbodalsområdet.

Kvinno-, tjej-, och mansjourer

Bland kvinno-, tjej- och mansjourer samverkar 14 av 20 verksamheter formellt eller både formellt och vid behov. Fyra verksamheter samarbetar vid behov och två samverkar inte rörande mäns våld mot kvinnor. Angående våldsutsatta barn samverkar tio av de verksamheter som har svarat både formellt och vid behov. Sex verksamheter samarbetar vid behov och fyra gör inget av ovanstående. Åtta verksamheter samverkar formellt eller både formellt och vid behov rörande hedersrelaterat våld medan nio samarbetar vid behov. Mest sällsynt är samverkan rörande trafficking; i två av svaren rapporteras formell samverkan, i sju av svaren förekommer samarbete vid behov.

Kvinnjourerna i länet samverkar tillsammans med ett stort antal verksamheter varav några är socialtjänst, Polis, kyrkor, Utväg, hälso- och sjukvården till exempel psykiatri, skola, bostadsbolag, advokater, Tingsrätt, Skattemyndighet, Åklagarmyndighet, Rättsmedicin, olika kommunala verksamheter, Migrationsverk, Länsstyrelsen, Gryning Vård AB, Försäkringskassa, bank, olika frivillig- och intresseorganisationer som brottsofferjour, de två riksorganisationerna för kvinno- och tjejjourer i Sverige, Män för jämställdhet och Vägen ut-kooperativen.

I bilaga 4, 5 och 6 visas individ- och familjeomsorgens syn på samverkan med jourverksamheterna uppdelat på kommun och stadsdelar. De tre bilagorna visar samverkan kring mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt trafficking.

Brottsofferjourer

Av de nio brottsofferjourer som har bevarat enkäten samverkar fyra formellt eller både formellt och vid behov rörande mäns våld mot kvinnor, resterande fyra verksamheter samarbetar vid behov. Rörande våldsutsatta barn uppger en jour att formell samverkan finns medan två samarbetar vid behov. Tre jourer har formell eller formell och spontan samverkan om hedersrelaterat våld, lika många uppger att de samarbetar vid behov. Inom traffickingområdet uppger tre av nio jourer att de har någon form av samverkan eller samarbete. Bland samverkanspartnerna finns Polis, socialtjänst, kommuner, Kriminalvård, Kris-centrum för kvinnor, kvinnofridskurator, folkhälsoråd, Länsstyrelsen och primärvård.

Myndighetssamverkan och övergripande verksamheter

Av de inkomna svaren från olika övergripande verksamheter som finns i länet, dels från samverkansprojektet Utväg men även från Social resursförvaltning i Göteborg, framgår att alla fem som har svarat samverkar både formellt och vid behov kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Däremot är samverkan inte lika utbredd kring våldsutsatta barn där två verksamheter samverkar både formellt och vid behov medan tre samverkar vid behov. Rörande hedersrelaterat våld finns ingen formell samverkan; fyra verksamheter svarar att de samarbetar vid behov. Inom traffickingområdet menar fyra av fem att de varken samverkar eller samarbetar. Gemensamt nämns Polis, socialtjänst, hälso- och sjukvård, Kriminalvård, Åklagarkammare, kommuner, Barnhuset, familjerätt och frivilligorganisationer som kvinnojour, brottsofferjour, Rädda Barnen och Bris bland samverkanspartnerna.

Kriminalvården

Kriminalvården samverkar både formellt och vid behov kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer i tre fall av fem. Resterande verksamheter samarbetar vid behov. Rörande våldsutsatta barn är samverkan antingen formell eller både formell och spontan i två fall av fem. Två verksamheter samarbetar vid behov och en samverkar inte alls kring våldsutsatta barn. En av de verksamheter som har besvarat enkäten samverkar formellt kring hedersrelaterat våld och tre samarbetar vid behov. Inom traffickingområdet finns ingen formell samverkan men samarbete vid behov finns vid två av fem av Kriminalvårdens verksamheter.

De samverkanspartners som nämns av Kriminalvården är kommuner, Utväg, hälso- och sjukvård, socialtjänst, Polismyndighet, Åklagarmyndighet, kyrkor och frivilligorganisationer som till exempel Solrosen.

Åklagarmyndigheten

Inom Åklagarmyndigheten samverkar fyra av fem formellt eller både formellt och vid behov kring mäns våld mot kvinnor och kring våldsutsatta barn. Övriga verksamheter samarbetar vid behov. Inom hedersrelaterat våld gäller detta tre av fem respondenter, de resterande två samarbetar vid behov. En respondent uppger att det finns både formell samverkan och samarbete vid behov rörande trafficking, två samarbetar vid behov och två samverkar inte alls.

Bland samverkanspartnerna finns Polismyndighet, socialtjänst, Utväg, Barna-hus, Rättsmedicinalverket, Brottsoffermyndigheten, Projekt- och ideella organisationer, Landsting, Kriminalvård, hälso- och sjukvård, Länsstyrelsen och domstolar.

Försäkringskassan

Försäkringskassan är den enda myndigheten av de tillfrågade som inte samverkar alls. I enkätsvaret framgår att frågan ännu inte har varit i fokus inom myndigheten men att behovet finns och att Försäkringskassans verksamhet berörs av området.⁹

Tingsrätt och Hovrätt

I de inskickade svaren från Tingsrätter och Hovrätt i länet uppges att tre av fem samverkar formellt eller både formellt och vid behov kring mäns våld mot kvinnor. Rörande våldsutsatta barn samverkar en representant formellt. Gällande hedersrelaterat våld samverkar två representanter formellt eller formellt och vid behov. Ingen samverkar eller samarbetar kring trafficking.

En representant från Tingsrätt/Hovrätt beskriver domstolens relation till samverkan och kompetensutveckling på följande sätt:

Arbetar på domstol och kan därför inte samverka i den mening som avses med frågorna. Intressant och givande att få vara med på utbildningar och höra om hur andra kan samverka. Det har vi nytta av även i domstolen.

Kriminalvården, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten nämns som samverkans- och samarbetspartners.

⁹ Se citatet sid 6.

Kommunalförbund

Bland kommunalförbunden samverkar tre av fyra formellt rörande mäns våld mot kvinnor och våldsutsatta barn. En samverkar inte alls. Runt hedersrelaterat våld samverkar två formellt, en vid behov och en inte alls. Omkring trafficking samverkan en formellt och resterande tre samverkar inte.

Polismyndigheten

Polismyndigheten uppger att de samverkar formellt och vid behov angående våldsutsatta barn via Barnahuset. Inom övriga problemområden samarbetar Polismyndigheten vid behov med sociala myndigheter och med Migrationsverket.

I bilaga 7, 8 och 9 visas individ- och familjeomsorgens syn på samverkan med polismyndigheten uppdelat på kommun och stadsdelar. De tre bilagorna visar samverkan kring mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt trafficking.

Hälso- och sjukvård

Inom hälso- och sjukvården förekommer samverkan formellt och vid behov kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Rörande hedersrelaterat våld och våldsutsatta barn sker samarbete vid behov. Kring trafficking förekommer varken samverkan eller samarbete. Även Utväg och socialtjänsten nämns som samarbetspartners.

I bilaga 10, 11 och 12 visas individ- och familjeomsorgens syn på samverkan med hälso- och sjukvården uppdelat på kommun och stadsdelar. De tre bilagorna visar samverkan kring mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt trafficking.

Migrationsverket

Migrationsverket samverkar både formellt och vid behov i ett fall av fyra rörande mäns våld mot kvinnor och våldsutsatta barn. Övriga tre samarbetar vid behov. Hedersrelaterat våld är föremål för samarbete vid behov men inte för formell samverkan. I ett fall av fyra finns både formell och spontan samverkan rörande trafficking, i övriga tre sker samarbete vid behov.

I de inkomna svaren från Migrationsverket nämns kommuner, socialtjänst, Polis, Barn och ungdomspsykiatri, skolor och frivilligorganisationer som Rädda barnen och Röda korset som samverkanspartners.

Goda exempel:

Med vilka myndigheter, kommuner och organisationer har ni bra samverkan/samarbete kring området...

...mäns våld mot kvinnor i nära relationer?

Trollhättans stad vilket är ett bra exempel. De har lång erfarenhet inom detta område och det visar sig. /Migrationsverket

Vi samverkar med Trollhättans kommun på ett konkret sätt. Träffar på både handläggare och personal på chefsnivå. /Kriminalvården

När barn är inblandade fungerar samverkan bättre. /Migrationsverket

Polisen, åklagarkammaren, kriminalvården, kommunerna i Skaraborg och hälso- och sjukvården. Alla är med i verksamheten, finansierar verksamheten, utvecklar egen kompetens inom sin organisation. Vi har olika nätverk för att utveckla myndighets-samarbetet. /Utväg Skaraborg

Kvinnojouren, sjukvården, frivården, andra avdelningar/sektioner inom egna social-tjänsten och hyresvärden /.../. Brukar kunna hitta lösningar tillsammans som motsvarar kvinnans behov. /Individ- och familjeomsorg i Fyrbodalsområdet

Äldreomsorg, handikappomsorg, hemsjukvård, Kvinnojour. Nätverk med små ö-kommuner om arbetsmetoder. Länsstyrelsen stöttar. /Individ- och familjeomsorg i Göteborgsområdet

Sjukvården - god kontakt med behandlande läkare. /Äldreomsorg i Göteborgsområdet

Ett gott samarbete med olika kvinnojourer. /Individ- och familjeomsorg i Göteborgsområdet

...där UTVÄG finns sker ett levande samarbete /Hälso- och sjukvård

...våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive könsstympning och barn som bevittnar våld)?

Lundby psykologienhet, mycket bra samarbete. /Kvinnojour

Rättsmedicin som gör undersökningar på barn som har varit utsatta har en plan som känns genomtänkt och barnvänlig. /Kvinnojour

Projekt Barnahus. Ett lyckat projekt. /Åklagarmyndigheten

Alla barn som kommer till oss blir aktuella hos socialtjänsten, vi anmäler om det finns misstanke om att barn far illa, vi informerar alltid om mamman väljer att gå tillbaks till en destruktiv miljö, /.../ tjänstemännen som arbetar med våra bidrag som ser till att alla barn som kommer till oss får tillgång till barnpsykolog, Bojen, barnverksamhet vi försöker stimulera alla föräldrar att söka hjälp för barnen på Bojen. Vi har kontinuerlig kontakt med verksamheten och vet därför att den är bra /Kvinnojour

Sjukvården inkl. BUP, polisen, skolan samt berörda inom Socialtjänstens egna avdelningar/sektioner. Samverkar för att hitta bra lösningar utifrån behov, alla hjälps åt. /Individ- och familjeomsorg i Fyrbodalsområdet

Hedersrelaterat våld:

Gryning, snabb o bra säkerhetsplanering /Myndighetssamverkan

Kriscentrum för kvinnor – "raka rör!" /Brottsofferjour

Socialtjänst och skola. Vi har gemensamma rutiner som är framtagna och som vi arbetar efter. /Individ- och familjeomsorg i Fyrbodalsområdet

Gryning vård, Länsstyrelsen samt egna kommunens förvaltningar. Alla hjälps åt för att hitta bra lösningar i det enskilda ärendet, stöttar samt ger råd. /Individ- och familjeomsorg i Fyrbodalsområdet

Trafficking:

Vi deltar i Equal-projekt som gett en bra grund för samarbete med andra myndigheter. Särskilt bra samarbete med prostitutionsgrupp, polis, åklagare och Gryning Vård AB i dessa ärenden. /Individ- och familjeomsorg i Göteborgsområdet

Polisens traffickinggrupp, är seriösa och hjälpsamma, kunniga. /Migrationsverket

Positiva erfarenheter av samverkan

Flera kvinnojourer beskriver samverkan som en förutsättning för att våldsutsatta kvinnor och barn ska få ett så bra stöd som möjligt. I ett av de inkomna svaren från Kriminalvården står det: *Samverkan är alltid komplicerat men när det fungerar blir det oerhört kraftfullt.* För att kunna identifiera utvecklingsmöjligheter hos den samverkan som finns kring våld i nära relationer i länet ska vi först titta närmare på vad som utmärker den samverkan som uppges fungera.

Verksamhetsledaren för Utväg Södra Älvsborg skriver: *Samarbetet gynnar dem vi arbetar för genom gemensamt synsätt och samordnade insatser.* I enkätsvaren finns ytterligare en stor mängd uttryck för att samverkan och spontant samarbete upplevs som något positivt. Vissa aktörer beskriver sambandet mellan samverkan, kunskap och kompetens. Dels upplevs samverkan och samarbete bidra till ökad kompetens till exempel genom kontakt med verksamheter som är mer specialiserade än den egna men också genom att samverkanspartners väljs på grund av sin kunskap inom området. God kunskap hos samverkanspartnern kan även lyftas fram som en orsak till att samverkan fungerar bra.

Andra sätt att beskriva bra samverkan är att det är strukturerat, etablerat och regelbundet. När samarbetsparterna är överens om ansvarsfördelningen och har en tydlig sådan, till exempel där arbetsuppgifter fördelas efter kompetens, upplevs samarbetet som något positivt. Positivt uppfattas det också att verksamheterna har en gemensam syn på hur personal ska agera och förhålla sig i olika situationer.

Omständigheterna kring det personliga mötet beskrivs som betydelsefullt för hur samverkan fungerar. Förtroende och respekt uppges vara förutsättningar för bra relationer mellan olika aktörer. Förtroendet skapas bland annat genom att aktörer har kunskap om varandras kompetensområden och förtroende för dem. Respekten är givetvis viktig mellan aktörerna men en aktör betonar att respekten även måste finnas för de våldsutsatta för att samverkan ska fungera.

Positiva personliga kontakter förenklar samarbetet på samma sätt som flexibilitet, närhet, engagemang och tillgänglighet nämns i samband med bra samverkan. Personlig kännedom om handläggare beskrivs vid ett tillfälle som grunden för det nära samarbetet. Ett kreativt klimat, där de medverkande med lätthet kan föra diskussioner på ett generellt plan och där det är ”högt i tak” är andra sätt att beskriva fungerande samverkan.

Utveckling av samverkan

Enkätmaterialet ger en bild av olika förhållanden som kan försvaga och försvåra samverkan i länet. Syftet med att lyfta fram de tillfällen när samverkan inte fungerar helt tillfredsställande är att erfarenheterna ska kunna användas för att utveckla eller initiera samverkan i länet.

Till viss del är berättelserna om när samverkan inte fungerar en omvänd spegelbild av beskrivningarna av den samverkan som fungerar. Följaktligen kan bristen på naturliga mötesplatser och upplevelsen av en verksamhet som svårtillgänglig upplevas ligga i vägen för samverkan. Många verksamheter uttrycker önskemål om att utveckla sin befintliga samverkan. Önskemålen grundar sig bland annat i upplevelsen av att samverkan saknar långsiktighet, att den försvåras av otydlig kommunikation, att samarbetet behöver en tydligare och formaliserad struktur eller skulle gynnas av tätare kontakter mellan samverkans-partnerna.

Från åklagarmyndighetens sida beskrivs en upplevelse av instabilitet i kvalitén på samverkan med polisen vilket anses bero på en stor variation av kompetens, intresse och engagemang hos polisen. En annan representant från Åklagarmyndigheten uppger att kvalitén på samarbetet med samtliga samarbetspartners varierar utan att beskriva orsaken till detta. När den personliga kontakten inte fungerar på ett tillfredsställande sätt försvåras det samarbetet. En brottsofferjour menar att de har bra personkontakter med en av socialförvaltningarna i den region de arbetar i, i de övriga kommunerna upplever de att de personliga relationerna ligger i vägen för ett utvecklat samarbete.

Flera verksamheter uttrycker en vilja att samarbeta med verksamheter som de inte samarbetar med i dagsläget. Speciellt frivilligorganisationerna uttrycker detta men även individ- och familjeomsorgen. En kvinnojour i Göteborgsområdet nämner flera verksamheter som de skulle vilja men inte samarbetar med, till exempel Utväg, hälso- och sjukvård, Polis, familjerätt, rättsväsende och Barnahus. Orsaken till det uteblivna samarbetet framgår inte av kommentaren, bara att det upplevs som konstigt att det saknas och att familjerätten inte upplevs ha kunskap om kvinnojourens kompetens. Det går inte att utläsa i vilken utsträckning juren har försökt etablera ett samarbete, däremot nämns att samverkan fungerar tillfredsställande med andra aktörer. Tjänstemännen inom socialtjänsten uppges ha förtroende för kvinnojourens verksamhet och samverkan via Sveriges Kvinnojourers riksförbund, upplevs fungera bra.

Åklagarmyndigheten ser i ett fall utvecklingsmöjligheter inom samverkansområdet. Respondenten skriver: *Vi borde ha samverkan/samarbete med frivilligorganisationer*

och hälso/sjukvård. Ett annat område ringas in i ett svar från individ- och familjeomsorgen i Göteborgsområdet som skriver att frågan om trafficking tyvärr inte är så levande på deras agenda, även om de uppger att de har fått in sådana anmälningar.

Några verksamheter som inte har fått möjlighet att besvara enkäten lyfts i vissa svar fram som önskade samarbetspartners. De verksamheterna är bland annat Arbetsförmedlingen, bostadsförmedlingar, hyresvärdar, invandrarföreningar, högskola/universitet och barnverksamheten i Vägen ut-kooperativen. En kommun beskriver hur de har försökt etablera ett samarbete med den kommunala bostadsförmedlingen men ännu inte lyckats. Bostadsbolag nämns även i några fall där samverkan upplevs fungera bra.

Ibland framkommer det tydligt i materialet att samverkan skulle kunna utvecklas och vara till stor nytta, till exempel när förtroendet för andra verksamheter brister. I ett fall uttrycker en verksamhet en upplevelse av att vissa socialtjänster inte gör ett adekvat utredningsarbete och att de har märkt att barn ibland far illa trots att de har gjort anmälan om detta. Andra exempel är när organisationer upplevs som krångliga, tröga, oansvariga eller otydliga. Här borde samverkansformer med förmågan att möta och hantera bristen på förtroende ha möjlighet att gynna både verksamheterna och de våldsutsatta som kommer i kontakt med dem.

Ett önskemål riktat till en annan verksamhet kommer från kriminalvården som skriver:

I samband med våra riskbedömningar och arbetet med barnperspektivet skulle vi sammanlagt önska att socialtjänsterna blev betydligt tydligare i kommunikationen.

Ett annat exempel på åsikter om andra verksamheter är när Åklagarmyndigheten uttrycker en upplevelse av att socialtjänsten ibland kan ha en annan uppfattning än dem och hävda att de måste underrätta föräldrar om att de är misstänkta för övergrepp på sina egna barn innan Polis och åklagare har hunnit agera.

Myndigheters riktlinjer kan påverka samverkansformer radikalt. Ett tydligt exempel är att Kriminalvården på grund av sina riktlinjer har begränsat sitt samarbete med Utväg från och med 2008 till att enbart gälla dömda män, vilket inte var fallet tidigare. Utvägskonceptet bygger på uppsökande arbete där polisanmälda men inte enbart dömda män är en av målgrupperna. Beskedet har medfört oro för vad som skulle hända med den uppsökande verksamheten inom Utväg när resurserna från Kriminalvården drogs in. I dagsläget har utvecklingsmedel beviljats till en manssamordnare i Utväg Skaraborg, en manssamordnare i Utväg Södra Älvsborg och två manssamordnare i Göteborg vid Kriscentrum för män.

I svaren inskickade av individ- och familjeomsorgen förekommer det hos ungefär en femtedel av verksamheterna olika former av önskemål om förändring i relationen med Polisen. En kommun menar att de har uttryckt krav på att få polisanmälan omgående men att de i dagsläget får anmälningar en gång per kvartal. En annan säger sig veta att långt ifrån alla polisanmälningar kommer till deras kännedom. Vissa uttrycker en önskan om mer kontinuitet eller formalisering av samarbetet med Polisen. Ytterligare andra anser att Polisen har alltför långa utrednings- och handläggningstider. Relevant i sammanhanget är samtidigt att ett stort antal representanter från individ- och familjeomsorgen menar att samarbetet med polisen fungerar bra.

Eftersom Polisen bara har skickat in ett svar på enkäten finns inte något jämförbart material rörande polisens upplevelser av hur samverkan fungerar. I det svar som finns uppges att Polismyndigheten samverkar både formellt och vid behov rörande utsatta barn i anslutning till Barnhuset i Göteborg men att samverkan sker vid behov i

aktuella ärenden rörande andra former av våld i nära relationer. Angående mäns våld mot kvinnor uppges att samarbete fungerar bra och att kontakt tas med sociala myndigheter från fall till fall. Inga samverkansproblem beskrivs.

En kvinnojour och en representant från individ- och familjeomsorgen menar att de har försökt upprätta samarbete med funktionshinderades "egna organisationer" och med de kommunala förvaltningar som arbetar med äldre eller funktionshinderade men att de där möter uppfattningen att problemet inte är så aktuellt eller en annan syn än sin egen på vad som är deras roll i arbetet mot våld i nära relationer.

I de svar som har kommit in från funktionshinderområdet finns väldigt få kommentarer om samverkansproblem. Ett problem som dock lyfts handlar om polisen; en av de svarande menar att polisen inte tar anmälningar om våld mot funktionshinderade på allvar, i ett annat svar uppges att samverkan med polisen fungerar mindre bra på grund av att det inte finns några naturliga mötesplatser. Ytterligare en kommentar om samverkan kring våldsutsatta barn hävdar att andra kommuner inte följer upp tillräckligt när de har placerat barn i kommunen.

Flera kvinnojourer beskriver en upplevelse i förhållande till socialtjänsten som tyder på olika sätt att betrakta den problematik som följer med våld i nära relationer. En jour menar att förståelsen för att våld och hot om våld skapar rädsla och kommunikationsproblem saknas hos familjerätten. En annan jour upplever att socialtjänsten saknar förståelse för den problematik det medför att fly och avsäga sig kontakten med sin ursprungsfamilj för all framtid, vilket upplevs leda till att offer för hedersrelaterat våld inte får hjälp som de behöver för att ta sig vidare i livet. En brottsofferjour menar att samverkan fungerar mindre bra med socialtjänsten på grund av att socialtjänsten inte alltid tar sitt ansvar och att kvinnor kan uppleva att de inte möts med respekt av myndigheten.

En kvinnojour menar att polis, socialtjänst och familjerätt präglas av en vuxenlojalitet och att de har svårt att ta till sig barns berättelser som sanna.

Möjligtvis beskriver socialtjänsten i följande citat samma samverkansproblematik fast utifrån ett annat perspektiv: *Ibland uppstår en kommunikationsbrist - kvinnojouren agerar på egen hand.* I ett annat svar står det: *Det är ibland svårt att få frivilliga organisationer att förstå de begränsningar lagstiftningen kan innebära vad gäller tex delegation.* Ytterligare någon menar att frivilligorganisationerna ibland har försvårat arbetet och lägger till: *...istället för att bli den tillgång de kan vara.*

Tre frivilligorganisationer har önskemål om någon form av uppföljning av socialtjänstens arbete. En brottsofferjour och en kvinnojour efterfrågar tillsyn av hur socialtjänsten handlägger ärenden gällande våld i nära relationer och hur förändringen av Socialtjänstlagen efterlevs. Detta är ett befintligt uppdrag som ligger på Länsstyrelsen och kommer att inledas under 2008. En kvinnojour önskar se en uppföljning av samarbetet mellan kommuner och ideella organisationer. En annan kvinnojour efterlyser nya riktlinjer för att underlätta samarbetet mellan kommuner. Även en kommun uttrycker behovet av att samverkan mellan kommuner utvecklas i till exempel nätverk. Den aktuella kommunen menar att det bör vara Länsstyrelsens roll i arbetet med våld i nära relationer.

Från en brottsofferjour uttrycks en upplevelse av att inte få delta i den utsträckning som de skulle önska i arbetet med våld i nära relationer. Jouren menar att brottsofferjourer inte får ekonomiska anslag, trots att våld i nära relationer utgör en tredjedel av den här

jourens ärenden. Samma jour upplever att de inte betraktas som en samarbetspartner av andra berörda aktörer och uttrycker önskemål om att bli betraktad som en resurs i arbetet.

Två brottsofferjourer beskriver en oro rörande hedersrelaterat våld. Dels befaras att det finns ett stort mörkertal samtidigt som är svårt att nå ut med information till de utsatta. Jouren anar en hedersrelaterad problematik när de möter vissa kvinnor, men har svårt att göra något åt det eftersom kvinnorna är övervakade och inte tillåts komma till jouren ensamma. Dels beskrivs hur jouren möter kvinnor som först efter ganska lång tid upplever att de har utsatts för ett brott men att socialtjänsten *äger frågan på något sätt*.

På frågan om vilken samverkan kring trafficking som fungerar mindre bra och varför svarar tre kvinnojourer på ett sätt som visar på frustration inför myndigheters agerande. En jour motiverar sin negativa upplevelse med uppfattningen att Polis och åklagare för ensidigt strävar efter att få ett vittnesmål för att kunna åtala förövarna och inte tillräckligt bryr sig om vad som händer med de utsatta individerna efteråt. En annan jour menar att kommuner i enskilda fall inte har tillräcklig kunskap om frågan. I ett tredje svar nämns vistelsebegreppet som ett problem vilket motiveras med uppfattningen av att ingen vill ta ansvar för individer som har utsatts för trafficking eftersom de inte är skrivna någonstans. Vistelsebegreppet nämns även i samband med hedersrelaterat våld där en kvinnojour menar att de har mindre bra samarbete med kommuner för att de inte alltid vill stötta och betala för att de tvingas flytta till en annan kommun.

Upplevelsen av kunskapsbrist hos andra verksamheter försvårar samverkan. En kvinnojour menar att de har mindre bra samverkan med Migrationsverket på grund av kunskapsbrist inom Migrationsverket. Ytterligare tre jourer uppger att samverkan inte fungerar tillfredställande med Migrationsverket och anser bland annat förklaringen vara att de inte verkar intresserade. En jour uppger att samverkan med Migrationsverket fungerar bra. Frivilligorganisationer nämns som samarbetspartners i två av fyra svar från Migrationsverket och bara som exempel på samverkan som fungerar bra.

Förutom i anslutning till ovanstående kommentarer nämns Migrationsverket som samarbetspartner av polisen i traffickingärenden och av socialjouren i Göteborg. I övriga svar nämns Migrationsverket inte alls. Migrationsverket ingår inte i den myndighetssamverkan som finns i Utväg.

Hälso- och sjukvården nämns av ett mycket stort antal verksamheter som en deltagare i de fall samverkan beskrivs fungera bra. När samverkan inte upplevs fungera och orsaker som berör hälso- och sjukvården lyfts fram ger enkätmaterialen en antydning till att andra verksamheter i några fall har en upplevelse av hälso- och sjukvården som en svårtillgänglig och svårt belastad verksamhet. Till exempel Barn- och ungdomspsykiatrien upplevs av tre socialtjänster ha för lite resurser för att arbeta med våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld alternativt ha alltför lång väntetid innan insatserna sätts in. En individ- och familjeomsorg menar att det är svårt att få tid för en akut undersökning inom hälso- och sjukvården, en annan uppger att samarbetet med ofta är krångligt. I ett svar uttrycks missnöje över att primärvården har uteblivit från samverkan som de har blivit inbjudna till, i andra fall finns önskemål om förbättrad, utvecklad samverkan.

Önskemål om riktningar och förslag

Enkätens avslutande frågor lämnar utrymme för önskemål som rör samverkan och kompetensutveckling. Några tendenser bland de önskemål som rör sig kring utformning av samverkan, fokus och perspektiv i arbetet mot våld i nära relationer formuleras nedan. Sist i avsnittet följer en sammanställning över de mest efterfrågade områdena för särskilda samverkanskonferenser.

Från flera olika håll kommer önskemål som rör de perspektiv arbetet mot våld i nära relationer upplevs vila på. Dels finns uttryck för uppfattningen att våld i nära relationer bör betraktas som ett samhällsproblem istället för ett enskilt problem och att frågan bör få den tyngd den förtjänar. Ett liknande resonemang är att våld i nära relationer inte är en kvinnofridsfråga utan en fråga om mänskliga rättigheter. Av det uttalandet går det att ana att våld i nära relationer som enbart förknippas med kvinnor inte upplevs som lika betydelsefullt som när våld i nära relationer förknippas med mänskliga rättigheter. En respondent skriver: *Många barn lever i ett ständigt krigstillstånd inom familjen, det skapar inte trygga och ansvarstagande samhällsmedborgare.* All form av fokus på problemet ses som positivt, likaså en levande debatt runt frågorna. Här finns även en uppfattning om att arbetet med våld i nära relationer måste ske långsiktigt. Kortsiktiga statsbidrag upplevs bidra till en "snuttifiering" av arbetet.

Som en kontrast till ovanstående önskemål finns det respondenter som uppfattar arbetet mot våld i nära relationer som alltför styrt, ensidigt och i vissa fall verklighetsfrämmande. Även här finns reaktioner mot att förknippa våld i nära relationer med kvinnor men utifrån andra ståndpunkter. Det lyfts fram att även män, till exempel bland äldre och funktionshindrade, kan vara utsatta för våld i nära relationer både av kvinnor eller av andra män. Några verksamheter uppfattar det som att de former av våld som omfattas i arbetet mot våld i nära relationer inte speglar verkligheten. Någon menar till exempel att funktionshindrade utsätts för våld men att det inte behöver vara av närstående. Att relationerna specificeras som *nära* i begreppet våld i nära relationer verkar ibland fungera som ett hinder i det fallet. Någon annan menar att andra former av våld som inte kommer till uttryck inom ramen för de utpekade relationerna lätt blir förringade och efterlyser ett helhetsperspektiv. En brottsofferjour som arbetar med olika former av våldsbrott uttrycker missnöje med prioriteringen av våld i nära relationer framför andra former av våld vilket upplevs förbise ideella föreningar som arbetar med olika våldsutsatta grupper.

En annan åsikt är att könsmaktsperspektivet har fungerat som en alltför styrande förklaringsmodell till våld i nära relationer vilket upplevs ha hämmat samverkan i och med att respondentens verksamhet arbetar efter flera olika förklaringsmodeller. Ett mångfasetterat förhållningssätt och möjlighet till differentiering av insatser till förövare och våldsutsatta förespråkas.

I ovanstående uppfattningar finns en möjlig könsaspekt. Eftersom de verksamheter som vänder sig enbart till män är få både i materialet och i länet är underlaget mycket begränsat men det kan ändå med försiktighet konstateras att de verksamheter i materialet som vänder sig till män reagerar mot vad de upplever som en ensidig syn på och förklaring av våld i nära relationer. En av respondenterna beskriver en svårighet med att hitta studier av hur män och deras anhöriga drabbas av våld i nära relationer. Kvinnors våld mot män lyfts fram som ett osynliggjort problem.

Från verksamheter som riktar sig till kvinnor finns flera olika perspektiv vilket givetvis hänger samman med att de är många fler. I ett par fall framträder dock risken för

polarisering mellan verksamheter som vänder sig till kvinnor och verksamheter som vänder sig till män. I ett fall verkar inget informationsutbyte finnas mellan en kvinnojour och en kommunal verksamhet som vänder sig till män. Kvinnojouren kan därför skriva att de inte vet i vilken utsträckning mansverksamheten vänder sig till män som utövar våld. Från en mansjour beskrivs upplevelsen av att våldsutsatta kvinnor som lever i samkönade relationer många gånger avvisas från kvinnojouren och därför vänder sig till mansjouren. Ingen samverkan verkar finnas mellan mansjouren och kvinnojouren i området.

Det finns samtidigt kvinnojouren som beskriver en motsatt tendens. En kvinnojour har inlett ett samarbete med Riksorganisationen Sveriges Professionella Kriscentra för Män för att lära av varandra och om sina olika målgrupper vilket beskrivs som mycket givande och lärorikt. En annan jour som framförallt vänder sig till tjejer samarbetar i sin skolverksamhet med organisationen Män för jämställdhet.

En utmaning som blir speciellt tydlig i svaren ifrån funktionshinderområdet och äldreomsorgen i länet är att den problemformulering som görs när våld i nära relationer definieras och avgränsas behöver upplevas som verksamhets- och verklighetsanpassad för att samverkan ska bli hållbar. Flera verksamheter önskar fokus på personer som är dubbelt utsatta på grund av funktionshinder eller hög ålder. Inriktningar som lyfts fram inom funktionshinderområdet är hur arbetet med personer inom autismspektrumet kan beröra förekomsten av våld eller dilemman relaterade till att individer utsätts för våld av förälder som även ansvarar för individens vård eller av anställda assistenter. I samband med vikten av att samverkan utgår ifrån verksamheternas egna erfarenheter betonas också värdet av att ta del av varandras erfarenheter. Från äldreomsorgen önskas fokus på vuxna barns våld mot äldre förälder till exempel när anhöriga vårdar äldre i hemmet, eller våld i en relation där någon av personerna har en demenssjukdom, oavsett om den som slår är man eller kvinna.

Fem frivilligorganisationer lyfter fram vikten av att den kompetens, erfarenhet och kunskap som finns inom jourerna tas tillvara. Bakom sådana kommentarer ligger ibland en uttalad upplevelse av att just den kompetensen ofta glöms bort eller att jourerna inte blir inbjudna till den samverkan som finns kring våld i nära relationer.

Många verksamheter har uppfattningar om vad syftet med samverkan bör vara och hur den bäst kan utformas. Ett syfte som lyfts fram av två verksamheter är att samverkan bör sträva efter ett likvärdigt syn- och arbetssätt i alla instanser och i hela länet och så att utsatta bemöts på samma sätt oberoende av vart man bor. En kvinnojour lyfter fram vikten av att alla berörda verksamheter ingår i samverkan för att undvika parallella verksamheter som gör samma sak. En annan jour argumenterar för ett helhetsgrepp vilket i det sammanhanget innebär att se till att stödet till de utsatta finns kvar även efter den akuta fasen, till exempel i kontakt med hälso- och sjukvården och Försäkringskassan.

Ett av kommunalförbunden tycker att all kompetensuppbyggnad bör ske gränsöverskridande och önskar en utveckling där alla myndigheter uppfattar ett ansvar inom området. Även från andra håll kommer önskemål om att alla aktörers ansvar ska tydliggöras.

Representanten från kommunalförbundet menar att kapaciteten i samverkansgrupper på chefsnivå kan användas bättre än den gör idag, genom att i högre utsträckning fungera som påtryckarorganisation än konferensorganisatör.

I svaret från hälso- och sjukvården efterfrågas en överblick på hur samverkan ser ut i länet för att därefter kunna diskutera förutsättningarna för samverkan lokalt där det finns behov av det. En representant från funktionshinderområdet ser det som betydelsefullt att någon har ansvar för att bjuda in alla aktörer och hålla ihop samverkan.

Kommunerna i Fyrbodalsområdet betonar i flera svar vikten av att små kommuner samarbetar med större kommuner för att när problemen dyker upp ha tillgång till stöd och kompetens från mer erfarna verksamheter. En annan kommun menar att det är värdefullt att samarbeta med kommuner som har samma struktur som den egna.

En konkret målsättning om att utveckla samverkan med Överförmyndarnämnden och Överförmyndarförvaltningen formuleras i ett svar från funktionshinderområdet i Backa sdf. De menar att personer med funktionshinder som utsätts för våld i nära relationer skulle vara hjälpta om gode män och förvaltare tillsattes efter polisanmälan i högre utsträckning än vad som sker idag.

I ett svar från individ- och familjeomsorgen lyfts fram att det vore önskvärt att kunna åka till rättsmedicin för dokumentation av skador utan att polisanmälan är gjord. En kvinnojour upplever att det behövs riktade insatser till personal inom rättsväsendet, till exempel till personer som är inblandade i vårdnadstvister.

I en kommun beskrivs hur projektpengar har sökts och beviljats för att nu användas mycket kreativt och framgångsrikt. Samtidigt framgår hur arbetet hänger på några få eldsjälar som förutom projektet ska hinna med sitt övriga socialsekreterarbete. Representanten som har svarat menar att det behövs mer pengar för att anställa en vikarie och frigöra tid till projektet, samtidigt som stöd eller handledning av sakkunnig personal vore positivt. Även en annan representant från individ- och familjeomsorgen efterlyser rådgivning eller handledning för social-sekreterare av någon som har specialkompetens inom området.

Från en kommun framförs ett önskemål om stöd för att bygga upp Barnahus i samarbete med två grannkommuner.

Ett av kommunalförbunden menar att en större satsning på männens roll skulle främja utvecklingen i arbetet mot våld i nära relationer. En representant från individ- och familjeomsorgen tror att jämställdhetsperspektivet skulle kunna främja arbetet med attitydfrågor i kommunens olika förvaltningar och skulle gärna se en sådan utveckling.

Att ha tillgång till rätt information när behovet uppstår lyfts fram av några aktörer. En brottsofferjour efterfrågar en handlingsplan eller brottsofferkedja som visar vilka aktörer som finns att tillgå. En betydelsefull kontakt för jouren vore till exempel fastighetsägare som kan ställa upp med bostadsbyte. I ett svar från individ- och familjeomsorgen efterfrågas en förteckning över specialutbildad polis, i ett annat föreslås en central "kunskapsbank" där information från olika delar av länet rörande arbetet mot våld i nära relationer kan samlas. En kommun framhåller behovet av tydliga flödesscheman om hur arbetsgången kan se ut i ärenden rörande våld i nära relationer, för att motverka informationsförlusten när personal byts ut.

Avslutande kommentar

Våld i nära relationer är ett komplext samhällsproblem men också ett komplext problem för den individ som bli utsatt. Våldet påverkar ofta hela livssituationen. Den ekonomiska situationen, säkerhetsaspekten, hälsan, bostaden, relationerna med familj och barn, kontakt med polis och rättsväsende är några av de praktiska frågor som måste hanteras. Därtill kommer de känslomässiga aspekterna.

Frågans komplexitet ställer höga krav på att de samhälleliga institutionerna samverkar på ett sätt som underlättar för den enskilda våldsutsatta individen.

I enkätmaterialen förekommer ett antal exempel på olika faktorer och omständigheter som stärker respektive försvagar samverkan kring våld i nära relationer. Länsstyrelsens uppdrag ligger i att ta initiativ till och stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka våld i nära relationer. I linje med det uppdraget kan några slutsatser dras från enkätresultatet.

Materialen innehåller många redogörelser för att samverkan kring våld i nära relationer fungerar tillfredsställande och upplevs som värdefullt. Men den samverkan som fungerar beskrivs oftast utifrån betydelsen av samarbetet för personalen inom verksamheten. Mer sällan omnämns vikten av samverkan utifrån ett brukarperspektiv.

Ibland framkommer det tydligt i materialen att samverkan skulle kunna utvecklas och vara till stor nytta, till exempel när förtroendet för andra verksamheter brister. Mindre bra samverkan riskerar att bli en ond spiral. När samarbetet inte fungerar ökar risken att förståelsen för de villkor, regler och målsättningar som präglar andra verksamheter än den egna minskar.

De kommentarer som beskriver hur avgörande den personliga kontakten är för att samverkan ska fungera kan tolkas som tecken på att tydliga rutiner och formalisering av samverkan kan medföra positiva konsekvenser för kvalitén på samarbetet i de fall personliga relationer ligger i vägen för samarbete.

Bara ett fåtal gånger i enkätmaterialen lyfts det egna ansvaret för att samverkan inte fungerar fram. Oftast läggs förklaringen på andra aktörer, på deras engagemang, kunskap, vilja att utveckla samarbetet, deras sätt att kommunicera och så vidare. Så kan det naturligtvis vara. Andra aktörer kan ha en annan syn på hur samverkan ska fungera, vad den ska beröra, vilka som ska ingå och hur kontinuerlig och prioriterad den är i verksamheten. Men på väg mot en hållbar samverkan kring våld i nära relationer i länet kommer man kanske inte längst när man har identifierat andras svagheter utan när man också har frågat sig vad den egna organisationen kan göra för att samverkan ska fungera så som man själv vill ha den. Hur kan vi skapa förutsättningar för vårt behov av kontinuitet i samarbetet eller tydlig kommunikation mellan samarbetsparterna? Vad kan vi göra för att de personliga relationerna ska få den positiva inverkan på samarbetet som många beskriver att de kan ha? Hur kan vi förhålla oss till att vi kanske har en annan syn på vårt arbete och på våld i nära relationer än den organisationen som vi samverkar med? Om vi upplever att kunskaperna saknas hos en samarbetspartner, hur kan vi stärka deras kunskaper och öka förutsättningarna för kompetensutveckling?

I vissa enkätsvar framgår det att olika syn på förklaringsmodeller och perspektiv på mäns våld mot kvinnor kan ligga i vägen för samverkan. Två verksamheter som arbetar med män men även en verksamhet inom funktionshinderområdet uttrycker en frustration över att de upplever ett strukturellt könsmaktsperspektiv vara alltför inflytelserikt

som förklaringsmodell. I jämställdhetspolitiska utredningen framhålls att krav på enhetliga synsätt kan motverka samverkan. Istället för att betrakta mäns våld mot kvinnor som ett eget kompetensområde kan det betraktas som ett verksamhetsfält där olika typer av kunskap behövs inom olika verksamheter och där samma kunskap kan användas på olika sätt och ges olika uttryck inom olika organisationer. Däremot verkar striden om vem som har tolkningsföreträde inom området inte gynna det samarbete som finns (SOU 2005:66). Samverkan och samarbete gynnas när kunskapen om andra verksamheter ökar och därmed även förståelsen för de direktiv, mandat och villkor som präglar dem.

I Handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer menar regeringen, som nämnts i den inledande delen av rapporten, att jämställdhetsperspektivet är ett av flera relevanta perspektiv i arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor. Förutom jämställdhetsperspektivet bör insatserna för att bekämpa mäns våld mot kvinnor göras utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv (Skr. 2007/08:39).

Källförteckning

Offentligt tryck

Västra Götalandsregionen, Hälso- och sjukvårdsavdelningens Analysenhet (2004), *Utvärderings av myndighetssamverkan för kvinnofrid inom Utväg Skaraborg "En kedja är inte starkare än sin svagaste länk"*.

Regeringens skrivelse 2007/08:39, *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*.

Statens offentliga utredningar (2006:65), Socialdepartementet, *Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*.

Statens offentliga utredningar (2005:66), Integrations- och jämställdhetsdepartementet, *Makt att forma samhället och sitt eget liv - jämställdhetspolitiken mot nya mål*.

Socialstyrelsen, skrivelse (2007), *Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*.

Bilagor

Bilaga 1

Övergripande uppdrag 2008

Uppdrag att stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor (regeringsbeslut nr 22 den 20 juni 2007)

Uppdrag

Regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta initiativ till och på olika sätt stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och att barn tvingas bevittna våld.

Mål

Att säkra ett gott och rättssäkert skydd för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Genomförande

Länsgruppen för Kvinnofrid kommer att förstärkas med representation från fler kommuner samt träffas oftare. Samordning av insatser ska behandlas vid träffarna, samt erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer. Gruppen har varje år arrangerat en större föreläsning/studiedag, så även i år. Länsstyrelsens engagemang i gruppen ska öka.

Förstärkt tillsyn av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld (regeringsbeslut nr 53 den 3 maj 2007)

Välkommen till Länsstyrelsen i Västra Götalands läns enkät om våld i nära relationer!

Syftet med enkäten är att öka kunskapen om det arbete som bedrivs mot våld i nära relationer i kommuner, myndigheter och frivilligorganisationer i länet. Ett särskilt fokus riktas mot kompetensutveckling och samverkan inom området mellan berörda aktörer.

De inkomna svaren kommer att ligga till grund för utformningen av Länsstyrelsens fortsatta insatser och stöd av samverkan, kvalitets- och kompetensutveckling inom området.

Medvetna om att frågorna kommer att ta er tid i anspråk hoppas vi att ni vill hjälpa oss att utforma våra uppdrag på ett sådant sätt att det tillgodoser era behov och stärker arbetet för att motverka våld i nära relationer.

På nästa sida följer några praktiska uppgifter för att ni enkelt ska kunna besvara enkäten.

Enkäten består av ca 30 frågor som alla besvaras direkt via webben. Vi behöver ditt svar senast den **16-11-2007**.

Det går bra att börja besvara enkäten och därefter spara svaren för att fortsätta senare. Det är också möjligt att backa och ändra tidigare svar. För att slutgiltigt skicka svaret, gå till sista frågan i enkäten och välj "skicka!".

I enkäten används begreppet "våld i nära relationer". Begreppet är brett och innefattar här mäns våld mot kvinnor i nära relationer, hedersrelaterat våld, våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld), våld i samkönade relationer, trafficking och könsstympning.

Om ni har några frågor kontakta gärna Emmy Dahl på telefon 031-710 60 48 eller via e-post: emmy.dahl@o.lst.se

Innan enkäten börjar följer en kort beskrivning av Länsstyrelsens uppdrag inom området våld i nära relationer.

Länsstyrelsens uppdrag inom området våld i nära relationer

Länsstyrelsen har sedan 2006 och kommer även under 2008 att fördela utvecklingsmedel till kommunerna i syfte att förstärka kvinnojourssamheten och kvalitetsutveckla stödet till våldsutsatta kvinnor och till barn som bevittnat våld.

Med början under 2008 kommer Länsstyrelsen att utföra förstärkt tillsyn av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Rörande hedersrelaterat våld och förtryck lämnar Länsstyrelsen stöd till insatser som avser förebyggande arbete samt erbjuder konsultativt stöd till framför allt socialtjänsten. Länsstyrelsen stödjer även utvecklingen av skyddade boenden.

Länsstyrelsen ska utöver detta ta initiativ till och på olika sätt stödja samordningen i länet av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och att barn tvingas bevittna våld. Samordningsuppgiften är tänkt att anpassas efter de förutsättningar och behov som finns i länet och utformas i samråd med kommuner och andra aktörer. Utbyte av kunskap och goda erfarenheter ska främjas.

Målet med samverkan är att säkra ett gott och rättssäkert stöd för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Nu följer några övergripande frågor för att få kunskap om ert arbete med våld i nära relationer.

5	Markera de problemområden som ni kommer i kontakt med genom ert arbete:
1	Hedersrelaterat våld
2	Könsstympning
3	Mäns våld mot kvinnor i nära relationer
4	Trafficking
5	Våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld)
6	Våld i samkönade relationer
7	Vi kommer inte i kontakt med något av ovanstående problemområden

6	Ge max tre exempel på hur ni arbetar för att stödja utsatta inom olika aspekter av våld i nära relationer. Om ni inte arbetar med något område, lämna det blankt.
1	Hedersrelaterat våld (max 3 exempel)
2	Könsstympning (max 3 exempel)
3	Mäns våld mot kvinnor i nära relationer (max 3 exempel)
4	Trafficking (max 3 exempel)
5	Våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld) (max 3 exempel)

6 Våld i samkönade relationer (max 3 exempel)

7 Kommer ni i kontakt med någon eller några av följande grupper?

Markera i så fall vilka:

Hemlösa kvinnor utsatta för våld i nära relationer

Kvinnor med funktionshinder utsatta för våld i nära relationer

Kvinnor med missbruksproblematik utsatta för våld i nära relationer

Kvinnor med utländsk bakgrund utsatta för våld i nära relationer

Äldre kvinnor (över 65 år) utsatta för våld i nära relationer

8 Om ni kryssade för någon grupp på den föregående frågan, har ni anpassat verksamheten och/eller medarbetares kompetens efter arbetet med dessa grupper?

Om ni inte kryssade för någon grupp, välj det sista alternativet.

Ja, vi har anpassat verksamheten

Ja, vi har anpassat medarbetares kompetens

Ja, vi har anpassat verksamheten och medarbetares kompetens

Nej, vi har inte gjort något av detta

Vi angav ingen grupp

9 Arbetar ni på något sätt med förövare i våld i nära relationer?

Ja

Nej

10 Ge max tre exempel på hur ni arbetar med förövare i våld i nära relationer:

11 Arbetar ni förebyggande med våld i nära relationer?

1 Ja

2 Nej

12 Ge max tre exempel på hur ni arbetar förebyggande:

13 Har ni någon handlingsplan/program inom området våld i nära relationer?

	Ja Nej
14	Inom vilket eller vilka områden har ni handlingsplan/program? Vi har en övergripande handlingsplan för våld i nära relationer. Vi har handlingsplan för en eller flera specifika delar av området våld i nära relationer. Ange inom vilket eller vilka områden:
15	Följer ni regelbundet upp och utvärderar ert övergripande arbete gällande våld i nära relationer? Ja Nej
16	För ni systematiskt statistik över ert arbete med utsatta för våld i nära relationer, till exempel gällande omfattning, problematik och kön? Ja Nej
17	Hur stor är omfattningen av respektive problematik hos de utsatta ni möter? Ange hur många personer ni har kommit i kontakt med från respektive grupp under det första halvåret år 2007: Hedersrelaterat våld Könstympning Mäns våld mot kvinnor i nära relationer Trafficking Våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld) Våld i samkönade relationer
18	Hur stor är omfattningen av respektive grupp bland de utsatta ni möter? Ange hur många personer ni har kommit i kontakt med från respektive grupp under det första halvåret år 2007: Hemlösa kvinnor utsatta för våld i nära relationer Kvinnor med funktionshinder utsatta för våld i nära relationer Kvinnor med missbruksproblematik utsatta för våld i nära relationer Kvinnor med utländsk bakgrund utsatta för våld i nära relationer Äldre kvinnor (över 65 år) utsatta för våld i nära relationer

Frågor på temat:

Formell **samverkan** (till exempel nätverk, referensgrupper, arbetsgrupper) och **samarbete** (vid behov i aktuella ärenden) med andra myndigheter, kommuner och organisationer.

20	Samverkar/samarbetar ni med andra myndigheter, kommuner och organisationer inom delområdet mäns våld mot kvinnor i nära relationer?
1	Ja, vi samarbetar vid behov i aktuella ärenden
2	Ja, vi samverkar formellt
3	Ja, vi både samverkar formellt och samarbetar vid behov
4	Nej, vi gör inget av ovanstående

21	Med vilka myndigheter, kommuner och organisationer har ni bra respektive mindre bra samverkan/samarbete kring delområdet mäns våld mot kvinnor i nära relationer?
	Med vilka har ni bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den bra?
	Med vilka har ni mindre bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den mindre bra?

22	Samverkar/samarbetar ni med andra myndigheter, kommuner och organisationer inom området våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive könsstympning och barn som bevittnar våld)?
	Ja, vi samarbetar vid behov i aktuella ärenden
	Ja, vi samverkar formellt
	Ja, vi både samverkar formellt och samarbetar vid behov
	Nej, vi gör inget av ovanstående

23	Med vilka myndigheter, kommuner och organisationer har ni bra respektive mindre bra samverkan/samarbete inom området våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive könsstympning och barn som bevittnar våld)?
	Med vilka har ni bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den bra?
	Med vilka har ni mindre bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den mindre bra?

24	Samverkar/samarbetar ni med andra myndigheter, kommuner och organisationer kring hedersrelaterat våld?
	Ja, vi samarbetar vid behov i aktuella ärenden
	Ja, vi samverkar formellt
	Ja, vi både samverkar formellt och samarbetar vid behov
	Nej, vi gör inget av ovanstående

25	Med vilka myndigheter, kommuner och organisationer har ni bra respektive mindre bra samverkan/samarbete kring hedersrelaterat våld?
----	---

Index	Ange svarsalternativen här:
1	Med vilka har ni bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den bra?
2	Med vilka har ni mindre bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den mindre bra?

26	Samverkar/samarbetar ni med andra myndigheter, kommuner och organisationer kring trafficking?
	☐ Ja, vi samarbetar vid behov i aktuella ärenden ☐ Ja, vi samverkar formellt ☐ Ja, vi både samverkar formellt och samarbetar vid behov ☐ Nej, vi gör inget av ovanstående

27	Med vilka myndigheter, kommuner och organisationer har ni bra respektive mindre bra samverkan/samarbete kring trafficking?
	☐ Med vilka har ni bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den bra? ☐ Med vilka har ni mindre bra samverkan/samarbete och på vilket sätt är den mindre bra?

Några frågor om kompetensutveckling:

29	Har ni inom er verksamhet haft kompetensutveckling för arbetet med våld i nära relationer?
	☐ Ja ☐ Nej

30	Vilken typ av kompetensutveckling har ni haft?
	☐ Flerdagarskurs ☐ Konferens ☐ Studiedag ☐ Utbildning på universitet/högskola eller motsvarande ☐ Annan form av kompetensutveckling

Inom vilket eller vilka områden har ni haft kompetensutveckling och berörde utbildningen allmän kunskap eller metodkunskap?

Allmän kunskap/Särskild metodkunskap

	Ja	Nej	Ja	Nej
Hedersrelaterat våld	☐	☐	☐	☐
Jämställdhet	☐	☐	☐	☐
Könsstämpning	☐	☐	☐	☐
Mäns våld mot kvinnor i nära relationer	☐	☐	☐	☐
Trafficking	☐	☐	☐	☐
Våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld)	☐	☐	☐	☐
Våld i samkönade relationer	☐	☐	☐	☐
Annat område	☐	☐	☐	☐

32	När hade ni senast kompetensutveckling?
	För mindre än ett år sedan För ett till tre år sedan För mer än tre år sedan
33	Har ni behov av kompetensutveckling kring våld i nära relationer?
	Ja Nej

Inom vilket eller vilka områden har ni behov av kompetensutveckling och har ni behov av allmän kunskap eller metodkunskap?

Allmän kunskap/Särskild metodkunskap

	Ja	Nej	Ja	Nej
Hedersrelaterat våld	☐	☐	☐	☐
Jämställdhet	☐	☐	☐	☐
Könsstämpning	☐	☐	☐	☐
Mäns våld mot kvinnor i nära relationer	☐	☐	☐	☐
Trafficking	☐	☐	☐	☐
Våld och sexuella övergrepp mot barn (inklusive barn som bevittnar våld)	☐	☐	☐	☐
Våld i samkönade relationer	☐	☐	☐	☐
Annat område	☐	☐	☐	☐

Till sist några avslutande frågor om hur Länsstyrelsen kan stödja ert arbete med våld i nära relationer.

Hur anser ni att Länsstyrelsen bäst kan främja samverkan kring våld i nära relationer?

Gemensamt för hela	Regionalt (kommunalförbundsvis)	Lokalt
--------------------	---------------------------------	--------

	länet		
Genom att organisera samverkansgrupper och nätverk mellan berörda aktörer i arbetet mot våld i nära relationer	☐	☐	☐
Genom särskilda samverkanskonferenser för olika arbetsområden och med alla berörda aktörer. Ange inom vilket område:	☐	☐	☐
Genom samverkanskonferenser för alla frågor och med alla berörda aktörer	☐	☐	☐

37	Hur anser ni att Länsstyrelsen bäst kan främja kompetensutveckling kring våld i nära relationer? Genom att arrangera utbildningar gällande våld i nära relationer Genom att arrangera utbildningar gällande särskilda delar av arbetet mot våld i nära relationer. Ange vilka särskilda delar: Genom förstärkt Länsstyrelseorganiserad rådgivning för arbetet mot våld i nära relationer
38	Finns det någon annan insats från Länsstyrelsens sida som ni tycker är särskilt viktig för att stärka samverkan/samarbete och kompetensutveckling i arbetet med våld i nära relationer? Beskriv i så fall och motivera era synpunkter nedan:
39	Har ni övriga synpunkter kring samverkan/samarbete mellan myndigheter, kommuner och organisationer och kompetensutveckling rörande arbetet med våld i nära relationer som inte har framkommit i besvarandet av enkäten? Beskriv i så fall och motivera era synpunkter nedan:
40	Ange namn och e-postadress på ansvarig/kontaktperson inom området våld i nära relationer hos er för fortsatta kontakter kring samverkan/samarbete. Om det finns särskilda kontaktpersoner för olika områden ange detta.

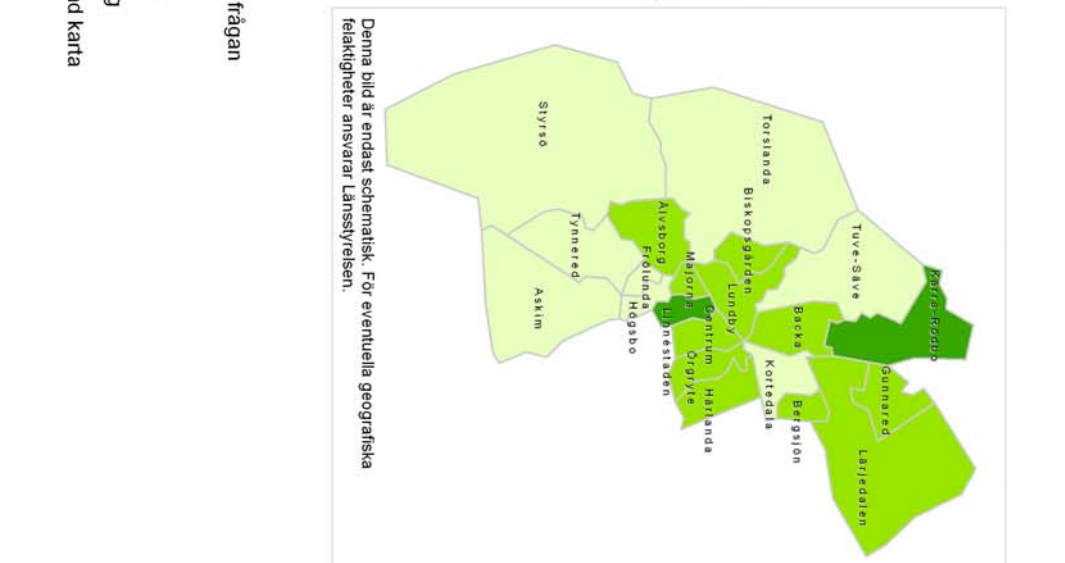
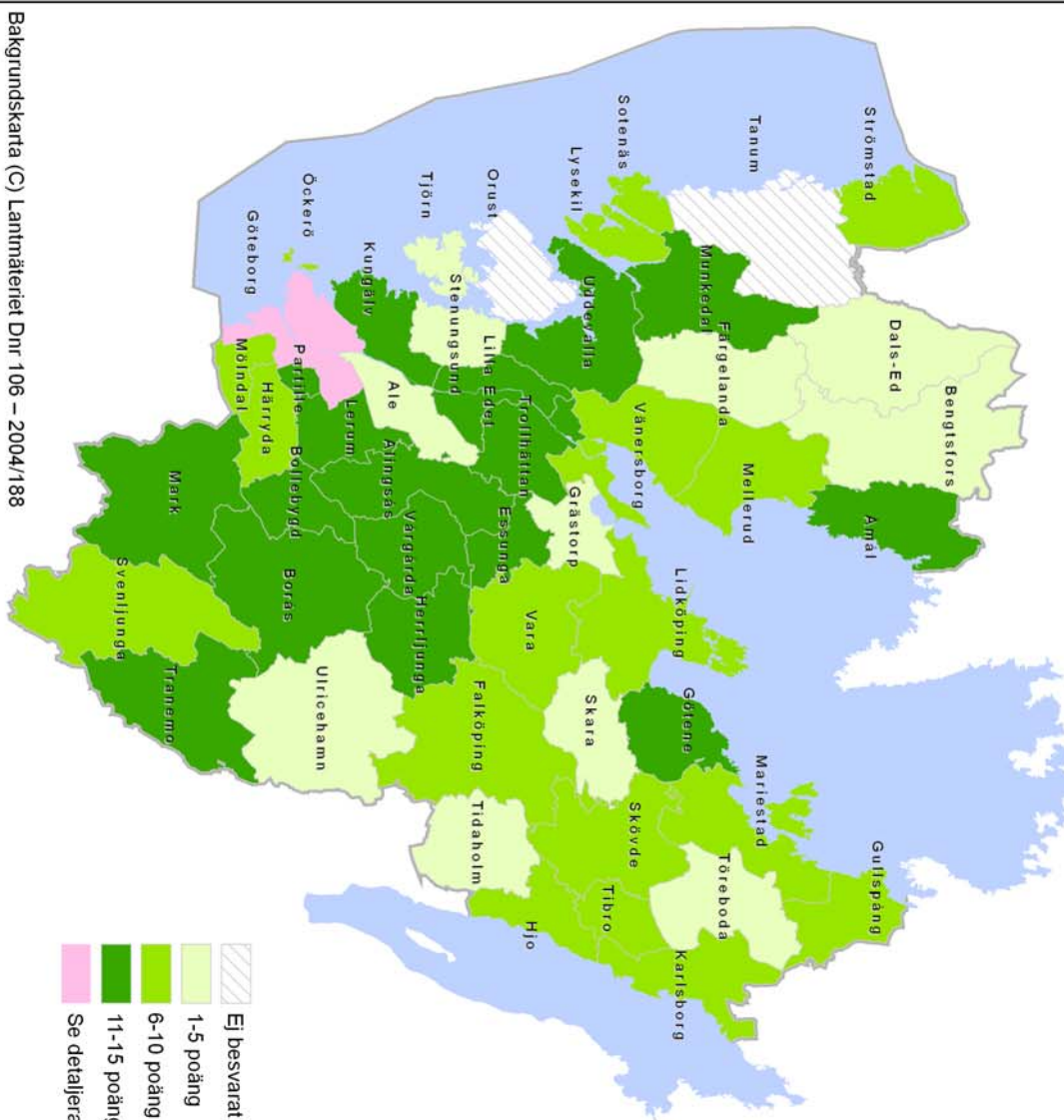
Tack för er medverkan!

*Talieh Ashjari, Mångfaldsdirektör
Enheten för integration och jämställdhet*

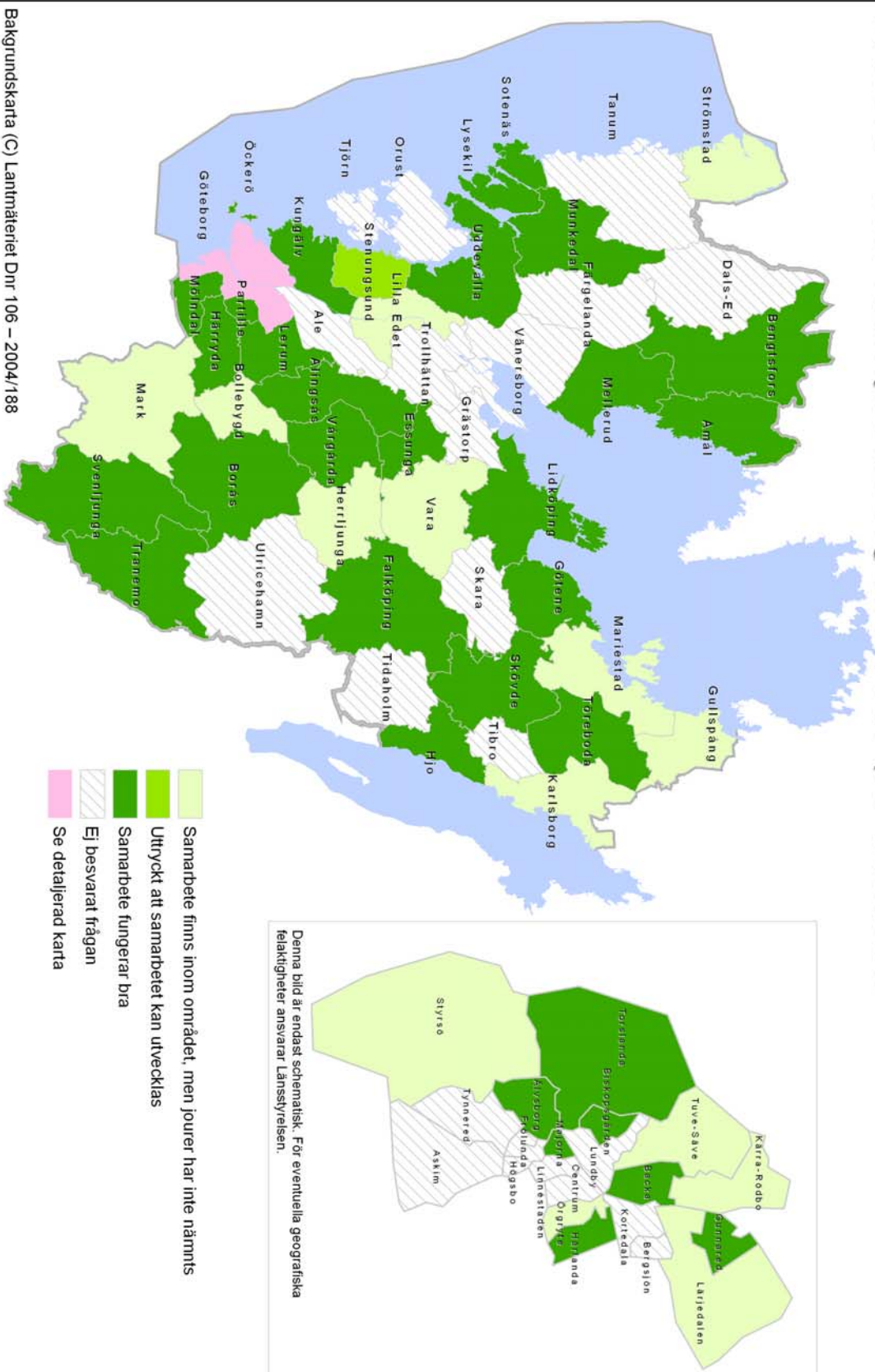
*Bengt Andersson, Socialdirektör
Socialenheten
Länsstyrelsen i Västra Götalands län*

Övergripande bild av samverkan i länet

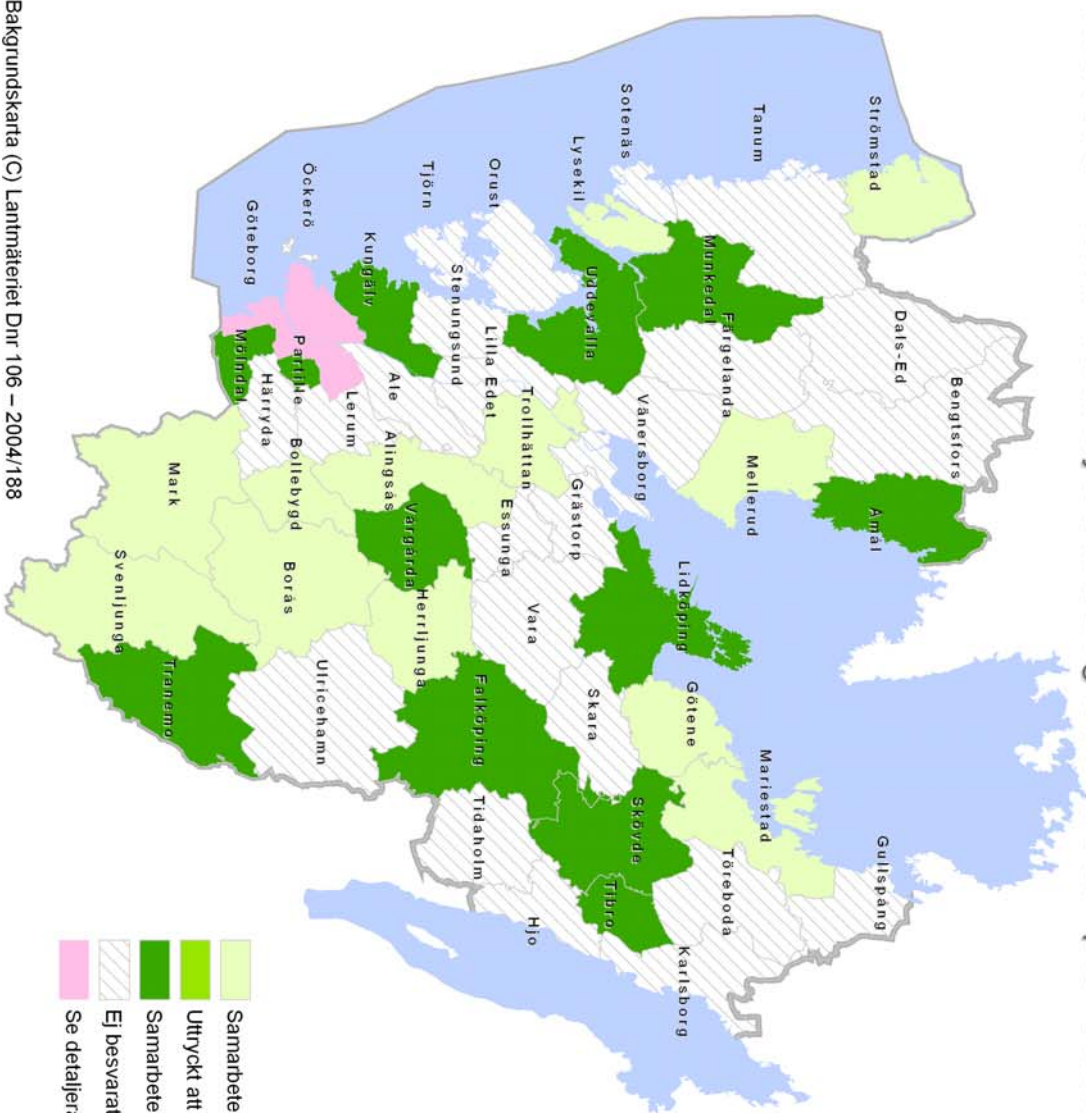
Sammanlagd poäng visar graden av samverkan mellan kommuner och andra aktörer kring samtliga problemområden

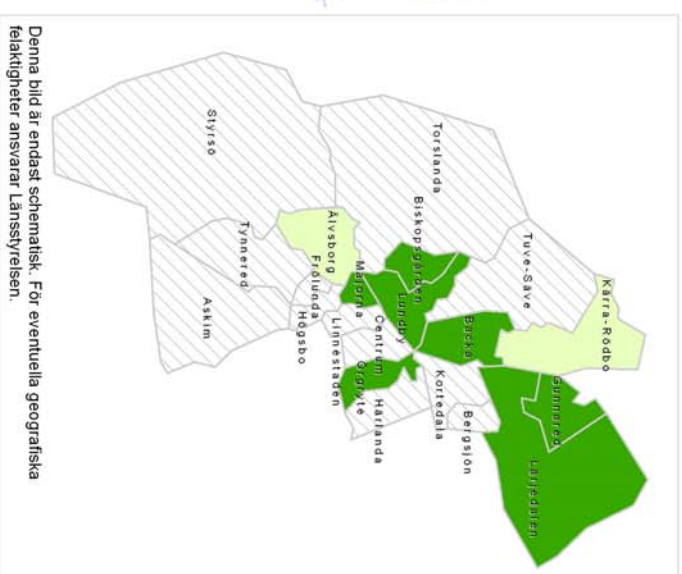
Mäns våld mot kvinnor - Samarbete med jourer utifrån Individ- och familjomsorgens svar på enkäten

Hedersvåld - Samarbete med jourer utifrån
Individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

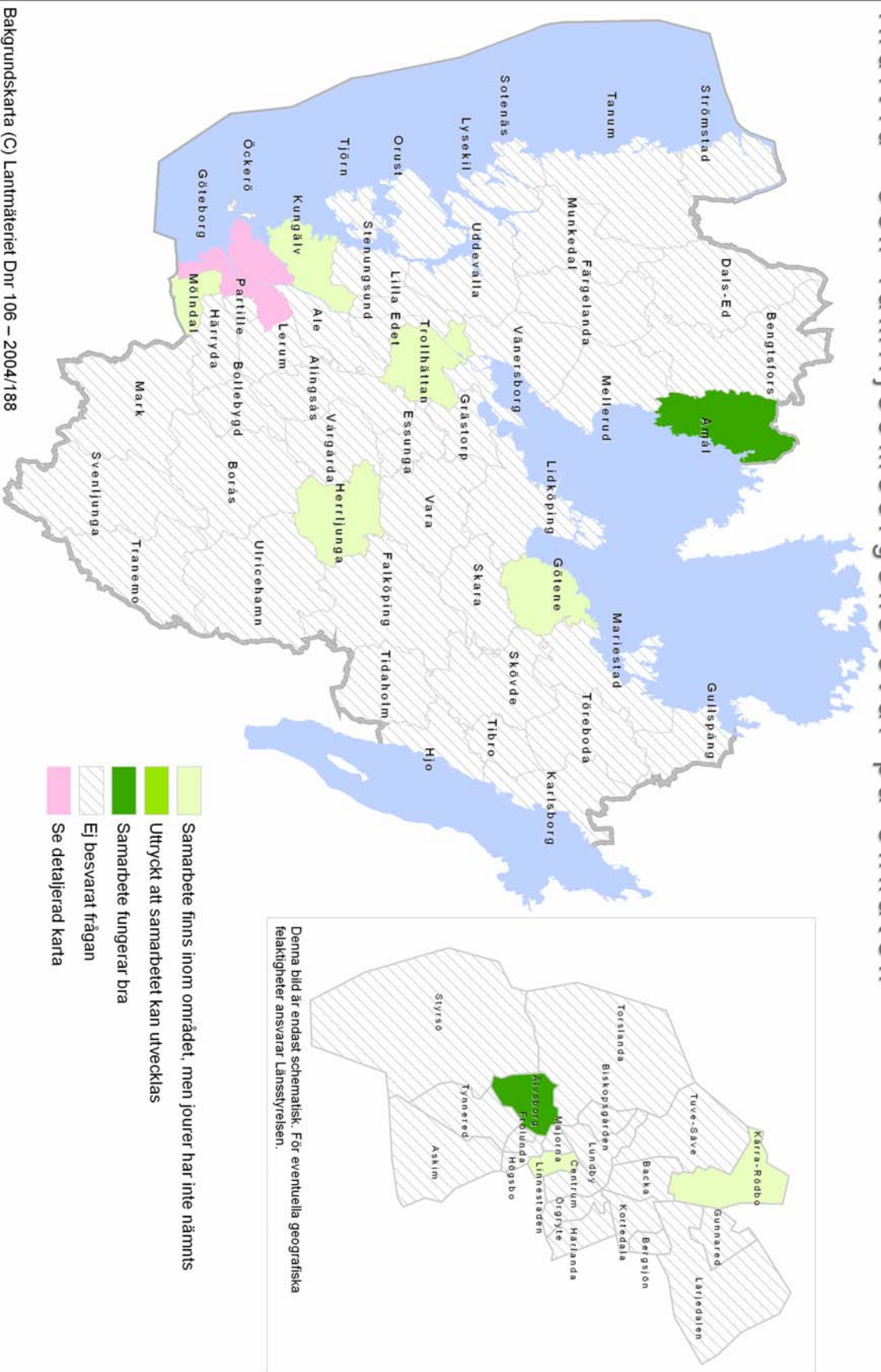
Bakgrundskarta (C) Lantmäteriet Dnr 106 – 2004/188

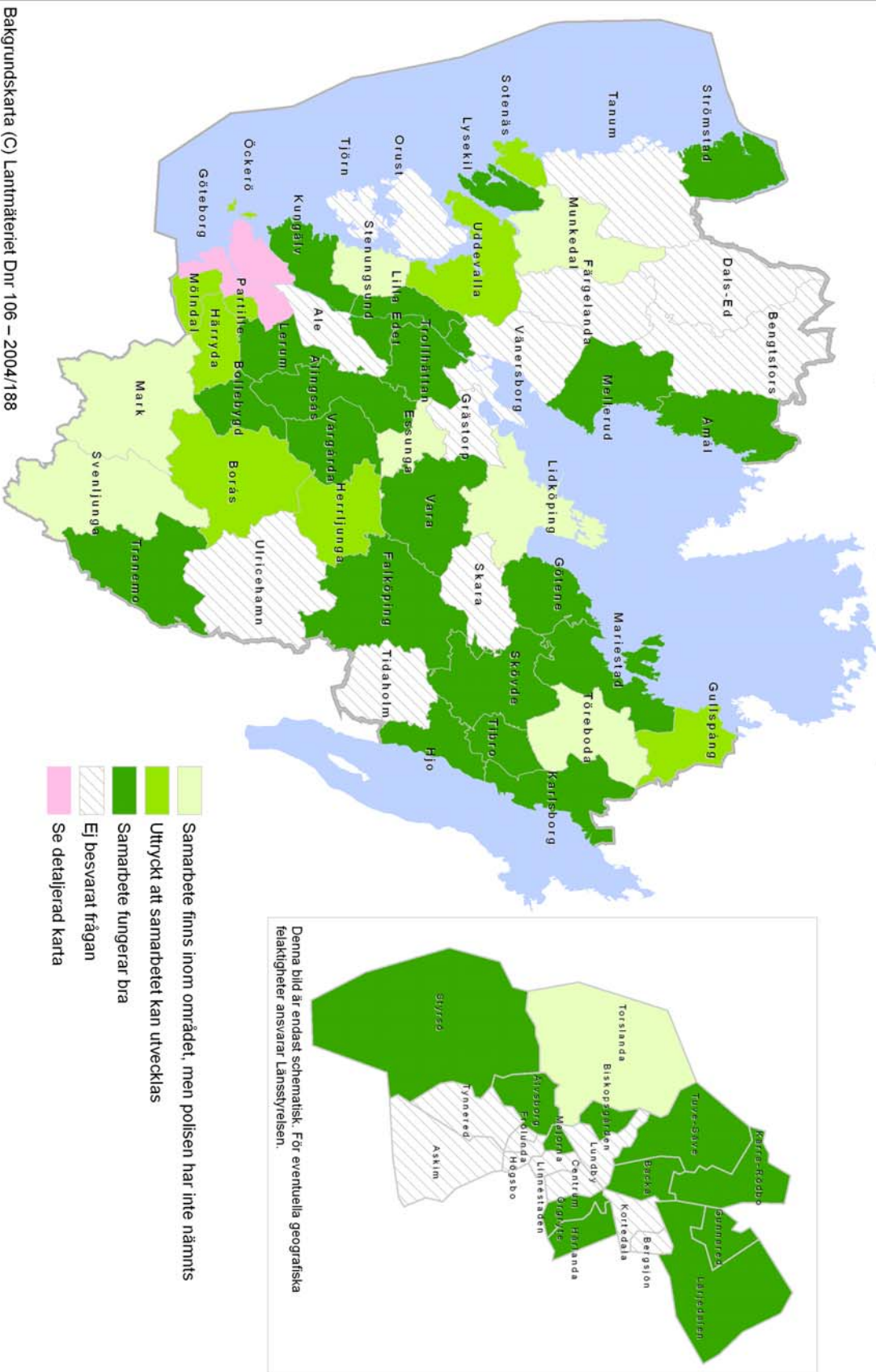
Denna bild är endast schematisk. För eventuella geografiska felaktigheter ansvarar Länsstyrelsen.

	Samarbete finns inom området, men journaler har inte nämnts
	Uttryckt att samarbetet kan utvecklas
	Samarbete fungerar bra
	Ej besvarat frågan
	Se detaljerad karta

Trafficking - Samarbete med jourer utifrån Individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

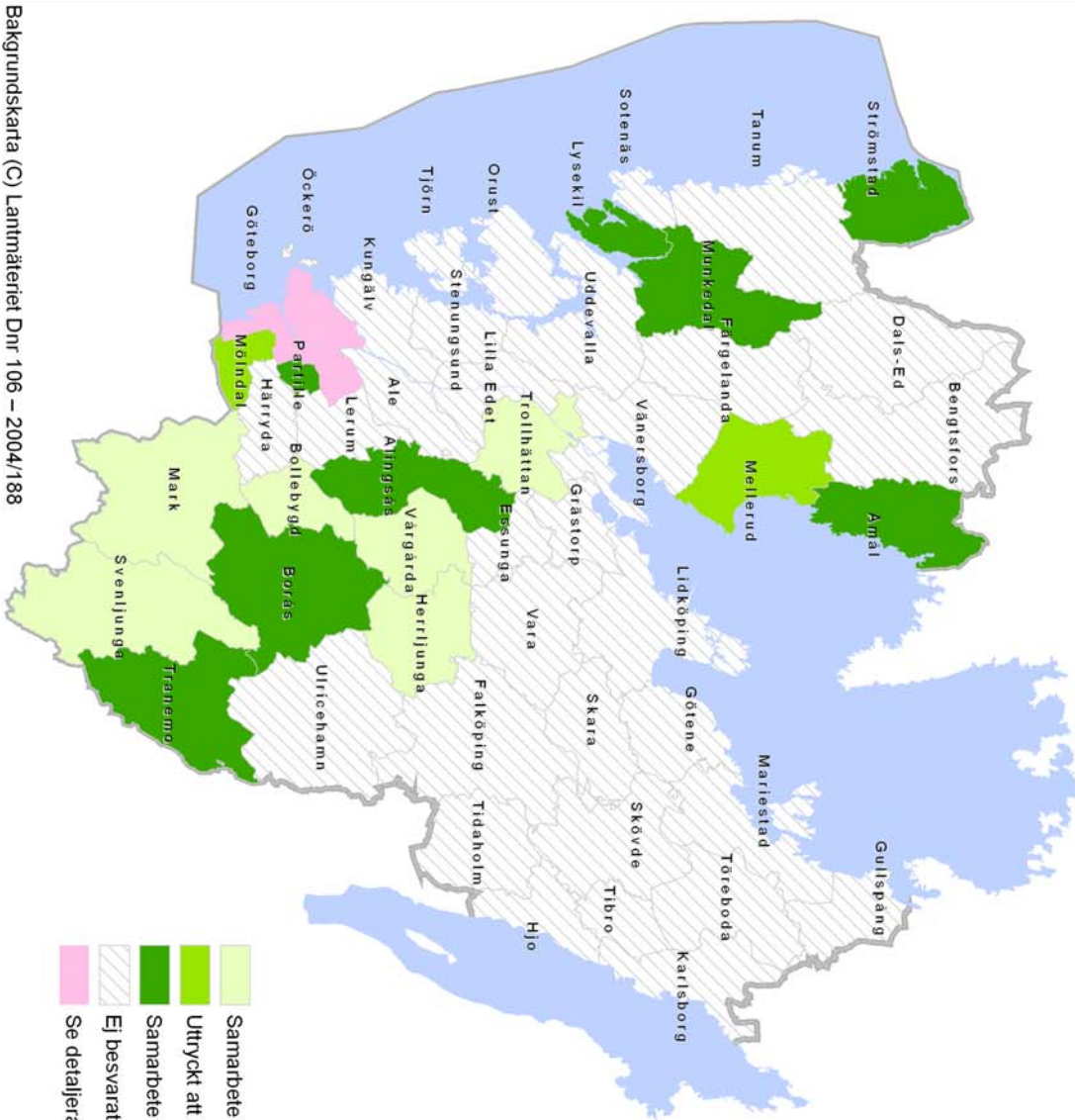

Mäns våld mot kvinnor - Samarbete med polisen utifrån Individ- och familjemoorgens svar på enkäten

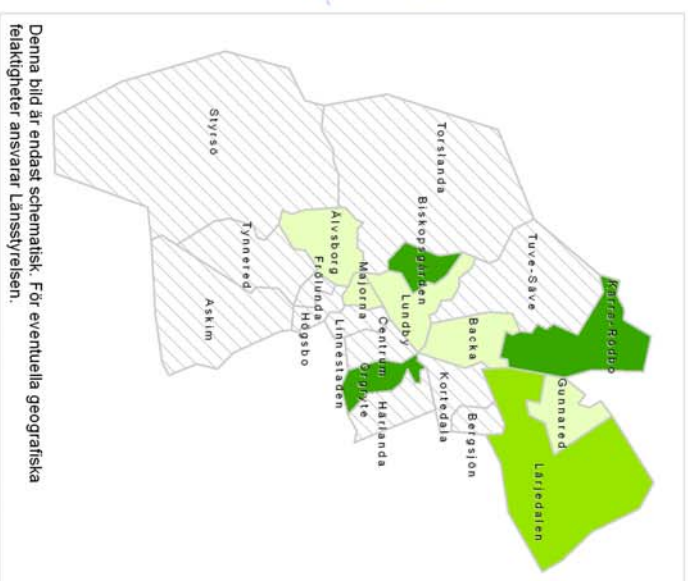

Bakgrundskarta (C) Lantmäteriet Dnr 106 – 2004/188

Hedersvård - Samarbete med polisen utifrån Individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

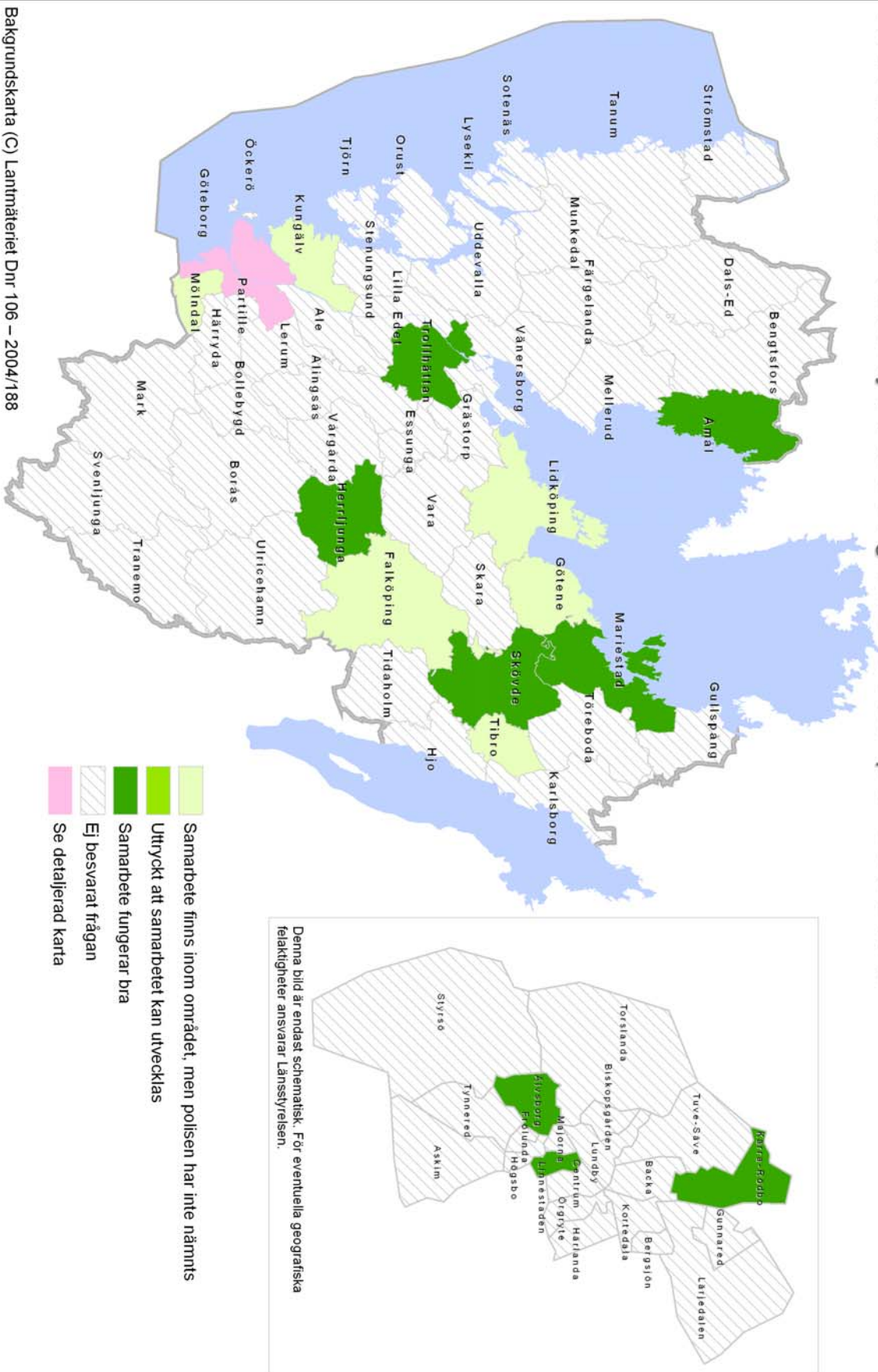
Bakgrundskarta (C) Lantmäteriet Dnr 106 – 2004/188

Denna bild är endast schematisk. För eventuella geografiska felaktigheter ansvarar Länsstyrelsen.

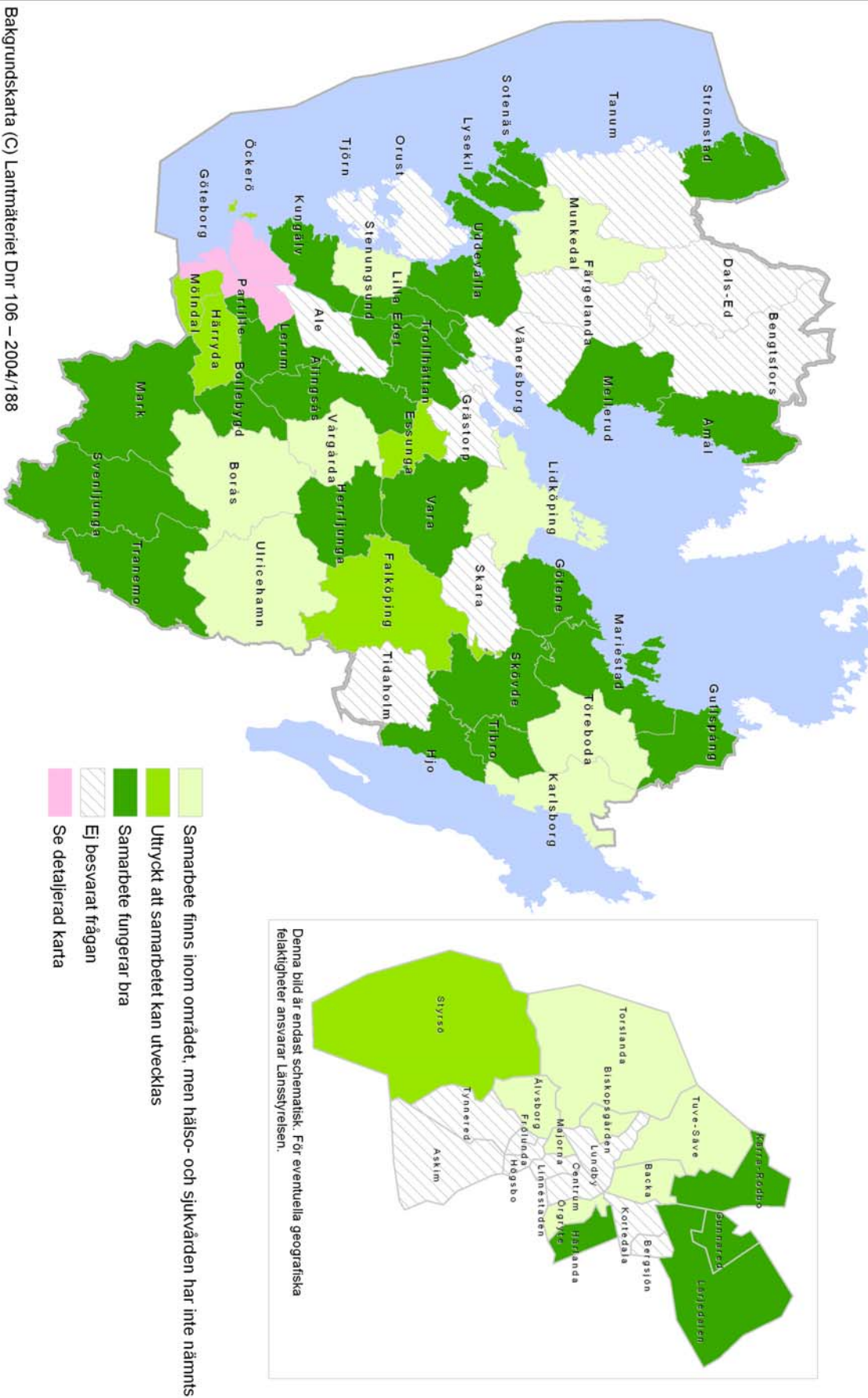
- Samarbete finns inom området, men polisen har inte nämnts
- Utryckt att samarbetet kan utvecklas
- Samarbete fungerar bra
- Ej besvarat frågan
- Se detaljerad karta

Trafficking - Samarbete med polisen utifrån Individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

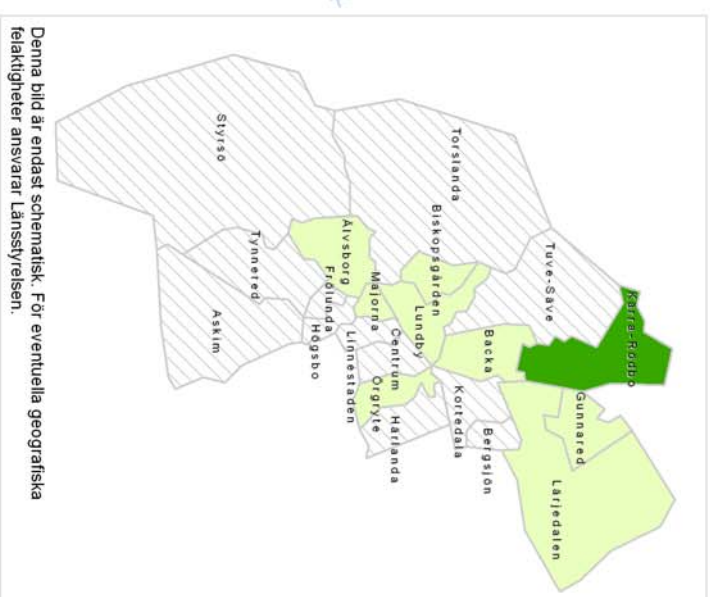
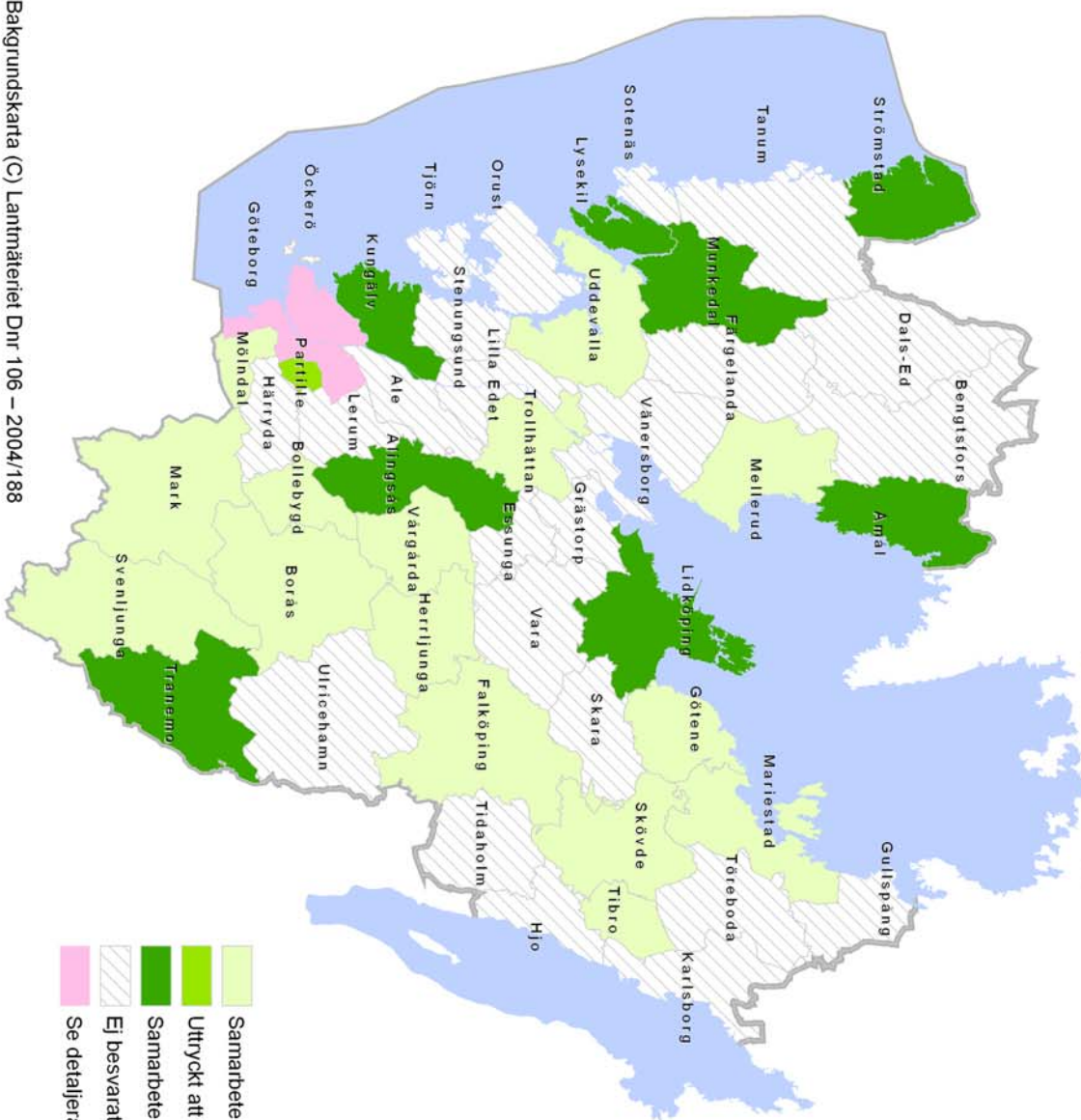

Bakgrundskarta (C) Lantmäteriet Dnr 106 – 2004/188

Mäns våld mot kvinnor - Samarbete med hälso- och sjukvården utifrån individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

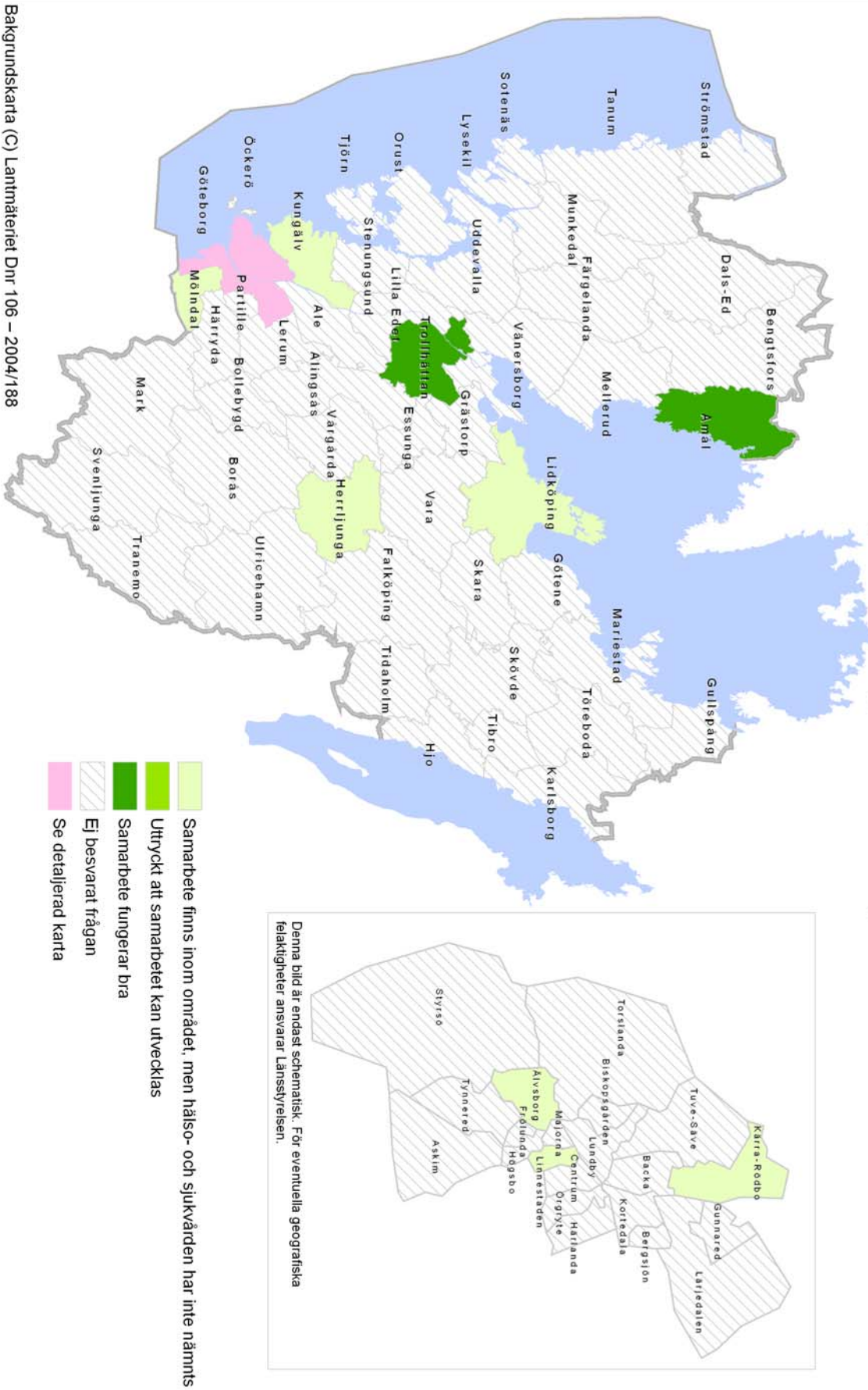
Hedersvåld - Samarbete med hälso- och sjukvården
utifrån Individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

Denna bild är endast schematisk. För eventuella geografiska felaktigheter ansvarar Länsstyrelsen.

	Samarbete finns inom området, men hälso- och sjukvården har inte nämnts
	Uttryckt att samarbetet kan utvecklas
	Samarbete fungerar bra
	Ej besvarat frågan
	Se detaljerad karta

Traficking - Samarbete med hälso- och sjukvården
utifrån Individ- och familjeomsorgens svar på enkäten

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN